

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

14^E JAARGANG

WOENSDAG 2 JANUARI 1929

No. 679

INHOUD.

	Blz.
REDE VAN DEN VOORZITTER DER KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN VOOR AMSTERDAM, E. HELDRING Beschouwingen over de Rentabiliteit der Suikerbieten teelt door <i>J. J. van Riemsdijk</i>	2 4
Mededeelingen van den Dienst der Gemeente-Handelsinrichtingen inzake het verkeer in de Amsterdamsche zeehavens en de luchthaven (Schiphol) in 1928	7
De nieuwe Nationale Bank van China door <i>Thos. T. H. Ferguson</i>	9
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De buitenlandsche handel van de Unie der socialistische Sowjet-Republieken door <i>G. Böse</i>	12
De buitenlandsche creditverleening aan Hongarije door <i>K. von Buday</i>	14
AANTEEKENINGEN:	
De concentratie in de Engelsche staalnijverheid	15
MAANDLIJFERS:	
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen	16
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	16
Resumé uit het „Monthly Bulletin of Statistics”	16
Posterijen, Telegrafie en Telefonie	17
Rijkspostspaarbank	17
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	24
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	17—24
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel. Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeersbeurzen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.***ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.****COMMISSIE VAN ADVIES:**

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbicus; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.*Assistent-Redacteur: *H. M. H. A. van der Valk*Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 6729.*

31 DECEMBER 1928.

In den toestand van de geldmarkt kwam, zooals te verwachten was, geen verandering. De geldvraag voor de jaarswisseling was zeer groot; wissels waren dan ook slechts bij uitzondering onder het officiële tarief te plaatsen en de prolongatierente noteerde op de twee beursdagen, die deze week gehouden werden, resp. 5 à 5¹/₄ pCt. en 4³/₄ pCt. Callgeld was aanvankelijk nog vrij ruim; bij de nadering van de ultimo kromp echter ook hiervan het aanbod in.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank, opgemaakt op den laatsten dag van het afgelopen jaar, teekent zich duidelijk de invloed van de maandwisseling af. De post binnenlandsche wissels blijkt met f 24 miljoen te zijn gestegen. De beleeningen geven een vermeerdering van f 28,8 miljoen te zien.

De goudvoorraad der Bank bleef vrijwel op dezelfde hoogte. De zilvervoorraad verminderde met f 400.000,—. De post papier op het buitenland vertoont een teruggang van f 300.000,—, terwijl de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans een stijging van f 2,8 miljoen te aanschouwen geven.

De bankbiljettencirculatie steeg met f 38,3 miljoen. Het tegoed van het Rijk nam met f 4 miljoen af. De rekening-courant-saldi van anderen blijken met f 19 miljoen te zijn geklommen. Het beschikbaar metaalsaldo daalde met f 11,4 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt 50.

* * *

De handel in wissels was in verband met de verschillende feestdagen zeer beperkt. De geldvraag voor de jaarswisseling veroorzaakte vrij groot aanbod, zoodat over het algemeen de stemming flauw was. Op den laatsten dag des jaars trad echter een herstel in, daar blijkbaar algemeen in de verwachting van een ruimere geldmarkt direct na de jaarswisseling, weder tot aanvulling van saldos werd overgegaan. In het bijzonder gold dit voor Marken. Geopend op 59.32 werd Vrijdag voor 59.23 afgedaan, waarna Maandag weder 59.27 werd betaald. Zwitserland bleef vast; 47.98¹/₂—48.01 en ook Spanje kon, dank zij voortgezette steun van de Bank van Spanje iets verder oploopen; 40.55—40.62¹/₂.

LONDEN, 31 DECEMBER 1928.

Zooals verwacht, maakte de markt de vorige week, die slechts 4 werkdagen telde, een ruim gebruik van de faciliteiten, die de Bank van Engeland in de laatste dagen van het jaar ter beschikking stelt door op korten termijn geld van haar te leenen tegen 5 pCt. Uit hoofde daarvan was dag tot dag geld zeer overvloedig en nu en dan bijna niet uitleenbaar.

Heden, den laatsten dag van het jaar, worden zeer groote eischen aan de markt gesteld en wordt een zeer belangrijk bedrag van de Bank geleend. Het is in zulke dagen moeilijk om de werkelijke marktpositie te overzien en men kan eerst weder een duidelijk beeld van den toestand verkrijgen, nadat de leeningen van de Bank over 10 à 12 dagen zijn terugbetaald. Zonder twijfel zullen de eerste dagen van Januari door groote geldruimte gekenmerkt worden.

Disconto opende vast op 4⁷/₁₆, doch reeds op Donderdag nam de markt een onzekere en weifelende houding aan en toen Vrijdagmiddag de schatkistpromessen voor even over 4¹/₄ bleken te zijn toegevoegd, werd disconto voor Januari transacties zeer flauw en daalde tot 4⁵/₁₆, terwijl hier en daar zelfs nog lagere prijzen werden genoemd.

Toch is een dergelijke verzwakking, voortvloeiende uit de omstandigheid, dat de groote banken speciaal begin April als vervaldatum wenschen, geen werkelijke maatstaf. De factoren, die den doorslag moeten geven n.l. de eischen, die zooals in de laatste maanden ook het buitenland aan de geldmarkt hier stelt, zijn hoewel tijdelijk iets gunstiger, toch nog geenszins belangrijk genoeg gewijzigd.

REDE VAN DEN VOORZITTER DER KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN VOOR AMSTERDAM, E. HELDRING.

Aan de Nieuwjaarsrede van den heer E. Heldring, voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Amsterdam, ontleenen wij de volgende passages:

Steenkool en suiker.

Het onderzoek door den Volkenbond in zake steenkolen en suiker, is ingegeven door den noodtoestand voor de betrokken industrieën in sommige landen. Overproductie is de directe oorzaak van dien toestand. Voor het eerste artikel zal eigen hulp, d.w.z. rationalisatie, waaronder begrepen de verbetering der verbranding, het opnemen van nevenbedrijven door de mijnen, zooals gaslevering op grooten afstand of kunstmestfabricage, wel de aangewezen weg zijn om uit het moeras van verlieslatende productie te geraken. In ettelijke landen bevindt men zich reeds op dien weg, terwijl in Groot-Brittannië, waar de toestand in de kolenindustrie het ernstigst is, de mijneigenaars eindelijk tot onderling beraad zijn gekomen; omtrent het resultaat daarvan zouden voorspellingen nog gewaagd zijn.

In de suikerindustrie zou in theorie de genezing eenvoudiger zijn. Men behoeft slechts de protectie maatregelen op te heffen, zooals die, welke de Vereenigde Staten en Engeland ten bate van den beetwortel in eigen land en het riet in hun koloniën getroffen hebben, en welke hun belangstelling voor elders geproduceerde suiker (al dan niet beschermd) verminderen. Dit zou tot een gezonden toestand leiden. Hierbij zij opgemerkt, dat noch in Nederland, noch op Java, de suikerindustrie bescherming geniet. Evenwel, geheel anders dan ten tijde van de suikerconventie van 1901, wil nu Engeland producent zijn en die wil zal allicht de voornaamste klip blijken, waarop de pogingen kunnen stranden. Productiebeperking bij onderlinge overeenkomst zal men wellicht overwegen, maar daar gelaten, dat de medewerking van zoo talrijke landen, suiker produceerende onder zeer verschillende natuurlijke omstandigheden, bezwaarlijk te verkrijgen zou zijn, aan den natuurlijke loop zou een zoodanig geweld aangedaan worden, dat de band waarschijnlijk spoedig weer verbroken zou worden.

Weliswaar heeft een dergelijk kunstmatig middel, nog niet eens bij overeenkomst, doch autonoom toegepast, op een ander groot wereldartikel, koffie, eenige malen een val van prijzen voorkomen, doch één zeer gunstige voorwaarde: de overwegende productie in één hand (Brazilië), was in dit geval vervuld en desondanks is het de vraag, of de valorisatie in het geval van een openvolging van goede Santosogsten niet door de onmogelijkheid van prijshandhaving zou ineensstorten.

Scheepvaartsubsidies.

De vraag doet zich voor, of de Volkenbond aangewezen is om zich te belasten met de beschouwing van abnormale situaties in bepaalde industrieën. Ik ben geneigd, die vraag bevestigend te beantwoorden, voor zoover die industrieën een wereldkarakter van sociale beteekenis bezitten, omdat de economische organisatie van den Volkenbond geheel gered staat en uitnemend uitgerust is. Op geen andere wijze is internationaal overleg zoo eenvoudig te bereiken en kunnen collectieve overeenkomsten zoo gemakkelijk tot stand gebracht worden. Ik wees verleden jaar reeds op de inflatie in het reederijbedrijf tengevolge van staatssteun in talrijke landen. Het toen gecritiseerde proces heeft sedertdien verderen voortgang gemaakt en leidt vroeg of laat tot een ernstige crisis, welke door internationaal overleg bezworen zou kunnen worden. Op zich zelve ware dit ook een voorwerp van behandeling door den Volkenbond, maar ongelukkig spreekt de scheepvaart zoozeer tot het patriotisme, dat economisch ondeugdelijke beginselen, onder het zwaaien van de nationale vlag verkondigd, in vele landen gereeden ingang blijven vinden. Onder die omstandigheden is het waarschijnlijk, dat de schadelijke gevolgen van den grootendeels kunstmatigen wedijver in bouw en exploitatie van schepen voor het publiek tastbaar moeten worden. Alvorens de Volkenbond de zaak met vrucht zou kunnen opnemen. Gelukkig heeft Nederland zich in dit opzicht niet veel te verwijten; een overeenkomst met den Koninklijken Hollandischen Lloyd is de eenige, krachtens welke in zekere omstandigheden aan een reederij nog steun — en niet als subsidie, doch als voorschot — verleend wordt. In twee andere gevallen werd het verstrekte voorschot terugbetaald en in het vierde geval hield de geldverstrekking door den staat reeds eenige jaren geleden op.

Wereldscheepvaart.

De toestand in de algemeene vrachtafvaart heeft in 1928 aan de verwachting beantwoord, d.w.z. hij is bijzonder ongunstig geweest en ook thans is, ondanks de seizoen-opleving van het oogenblik, welke evenals andere jaren menigeeen in den waan

brenkt, dat betere tijden in aantocht zijn, weinig licht te bespeuren.

Het Deutsche Statistiekbureau heeft een studie het licht doen zien, welke de cijfers van de over zee vervoerde hoeveelheid goederen en den gemiddelden afstand, waarover vervoerd werd, vermeldt, alsook de wereldtonnage van 1913 vergelekt met die van 1925.

Het komt tot de volgende cijfers:

	1913	1925
goederenvervoer in miljoenen tonnen . . .	300,02	304,76
gemiddelde afstand, waarover vervoerd werd, in 1000 KM.	5.640	6.200
wereldtonnage in miljoenen bruto register tonnen	44.587	62.276

De verhouding van lading tot het aantal bruto registertonnen was dus onderscheidenlijk 7,28 en 5,44. Hieruit blijkt, dat in 1925 de verhouding tusschen de hoeveelheid lading en de beschikbare tonnage $\frac{1}{4}$ slechter was dan in 1913.

Neemt men de vergroting van den gemiddelden afstand, waarover vervoerd wordt, in aanmerking, dan is het nuttig gebruik per ton br. reg. $\frac{4}{5}$ van dat van vóór den oorlog.

Latere cijfers dan die van 1925 van de hoeveelheid goederen en den afgelegden afstand staan nog niet ter beschikking, maar het wereldvervoer heeft zich sedertdien zeker eenigermate ontwikkeld. Indien men daartegenover echter de uitbreiding van de wereldtonnage op 67 miljoen ton, (cijfer van 1 Juli 1928) stelt, dan is het duidelijk, dat de beschikbare scheepsruimte nog steeds verre de vraag overtreft. Het is dan ook geen wonder, dat het gemiddelde vrachtindexcijfer gedurende de negen eerste maanden van het afgelopen jaar slechts 95,2 (1913 = 100) bedroeg. Wel liep het in November tot 110,94 tegenover 106,27 in November 1927 op, maar ik zie vooralsnog geen factoren, die op een blijvende verbetering wijzen. Een dergelijk verschijnsel is ook nu weer aanleiding geweest tot het bestellen van een aantal schepen, waarvan de toevoeging aan de bestaande ruimte het probleem in het oneindige verlengt. Reeds werd de wereldtonnage in het jaar 1927/8 met 2 miljoen vergroot.

Aan de vrachtschepen, in geregelde lijnen varende, vallen deze schommelingen in inkomsten niet in dezelfde mate als aan de tramps ten deel, maar deze verduren op hun beurt in de eerste plaats den invloed van de met staatssteun gevoede concurrentie. Er is in vele richtingen een overmaat van geregelde lijnen, die haar ongunstige uitkomsten door conferenties trachten te verbeteren en harerzijds den tramp veelal verdringen.

Daarnaast staat het vraagstuk der groote passagiersschepen, haast nog meer door overheidsbemoeiing geëviciëerd.

Nederland.

Algemeene toestand.

De indruk, dien de torenwachter bij zijn rondzien over ons land opdoet, is gunstig. Hij ontwaart wel enkele grauwe of zwarte plekken, waar de vegetatie kwijnt, maar bijna overal bloeit het gewas frisch en gezond.

Met geringe uitzonderingen heerscht er matige tot aanmerkelijke voorspoed in de nijverheid, den landbouw en de visscherij. Zijn in den groothandel de waarnemingen van uiteenlopenden aard, in de scheepvaart maakt de Indische afdeling goede tijden door; de overige reederijen lijden onder het algemeen wereldverschijnsel — overvloed van scheepsruimte —, maar handhaven of consolideeren zich, zij het ook met inspanning. Ofschoon de waarde-achteruitgang van twee hoofdproducten uit Nederlandsch Indië, suiker en rubber, de naar Nederland vloeiende winsten sterk zal verminderen, is dit tot dusver niet van merkbaaren invloed op de Indische bestellingen geweest. Men hoort minder dan vroeger klagen over de concurrentie van het buitenland en deze schijnt dan ook meer te stalen dan te schaden; met name de uitvoer van fabriekaten is aanzienlijk toegenomen, niet alleen van specialiteiten zooals gloeilampen, radioartikelen en kunstzijde, maar van honderden goederen. De metaal- en machineindustrie heeft o. m. volop werk. In de ons omringende landen zijn de loonen langzamerhand genoeg gestegen om geen groteren invloed op ons vermogen tot mededinging uit te oefenen dan vóór den oorlog het geval was. Engeland werde eenige jaren geleden ons versch vleesch, thans onze suiker en emaillegoederen, maar, hoe bedenkelijk de strooming naar bemoeijking van den invoer elders ook voor onze exportbedrijven is, tot nu toe heeft men zich, hetzij in andere richting, hetzij op andere wijze, weten schadeloos te stellen. Bovendien ontstaan steeds nieuwe binnenlandsche behoeften, gestimuleerd door hooge loonen, door afbetaling op termijn en door nieuwe vindingen en verbeterde techniek, welke o.m. tot grootere verplaatsing der menschen (autobussen) leiden.

Het sterk toegenomen spoorwegverkeer, zowel van reizigers als van goederen, wijst op grootere levendigheid in zaken.

De betalingstoestand is gezond, maar vraag naar crediet ver-raadt behoefte aan uitbreiding van zaken. De betalingstoestand is in het algemeen gezond, ook bij den middenstand, voor-namelijk wat de grossierderij betreft.

Nijverheid.

Ik vermeldde reeds den slag, die de suikerindustrie en -raffinaderij trof. Gegeven de bestaande overproductie ziet men niet aanstonds een compensatie. Bescherming door invoer-rechten zou niet baten, gesteld men zou dien verkeerden weg willen inslaan, want Nederland produceert meer dan het ver-bruikt. Anderzijds is het verbruik reeds dermate door den accijns van f 27,— per 100 KG. belast, d.w.z. ongeveer 150 % van de waarde van het artikel, dat de daaruit vloeiende baten een vlek op onze staatsbegroting vormen. Eerder ware te onderzoeken, of van een ingrijpende verlaging van den accijns niet een zoodanige vermeerdering van het verbruik van suiker mag worden verwacht, dat het verlies door de schatkist aan-vaard zou kunnen worden, al valt niet te ontkennen, dat ons suikerverbruik, ondanks den hoogen accijns, niet bepaald ongunstig tegenover dat in vele andere landen afsteekt

Suikerverbruik van eenige landen. (volgens Mikusch).

Landen	1926/27	
	Verbruik in 1000 ton	Verbruik p. hoofd in KG. ruwzuikerwaarde
Nederland	219	29,2
Duitschland	1.521	23,9
Zwitserland	135	34,3
Frankrijk	816	20,1
België	173	21,9
Groot-Brittannië	1.888	41,1
Denemarken	170	48,5
Zweden	230	37,9
Vereenigde Staten	6.000	51,2

De suikerindustrie is niet de eenige, die geheel in 's lands behoefte voorziet. Hetzelfde is het geval met de margarine-nijverheid, waarin in het afgelopen jaar zich een Neder-landsche trust vormde, die ook in menig ander land naar het monopolie streeft, zoo hij het niet reeds bezit. De domineerende positie van Nederlands radio artikelen, waarvan de vervaar-diging met reuzenschreden stijgt, evenals zijn beteekenis in de kunstzijde-productie, is bekend. Ook in de vervaardiging van zeep, chocolade, cacao-poeder en cacao-boter kunnen de binnenlandsche producten de markt voorzien, al hebben zij daarnevens export dringend noodig. Evenzeer is de Neder-landsche rijwielnijverheid tegen de buitenlandsche mede-diging opgewassen.

Aan de Zaan is de industriele positie nog niet bevredigend. Over het algemeen lijdt de voedselnijverheid, welke daar sterk vertegenwoordigd is, zooals de rijstpellerij en de meelmolens, onder het verschijnsel, dat de productielanden zelve het artikel meer en meer voltooien.

Van nog aanzienlijker internationaal gewicht is de Konink-lijke Petroleum Maatschappij, welke indirecte beteekenis voor onze nijverheid moeilijk onderschat kan worden.

Beter dan voorheen is over het algemeen de positie van den scheepsbouw, al is het bedrijf ten gevolge van den toestand in de reederij nog niet winstgevend. Het aantal ondernemingen is in de laatste vijf jaar ongeveer gelijk gebleven (137). De ont-vangsten voor afgeleverde vaartuigen stegen van f 63 miljoen in 1923 op f 87 miljoen in 1927, die voor reparatiewerk van f 29 miljoen op f 43 miljoen, het personeel van 22.000 op 35.000 man en het primaire machinevermogen van 72.500 op 89.500 P.K. Deze cijfers, welke alle werven in Nederland met 25 of meer werklieden betreffen, — waarvan de meeste niet voor den bouw van zeeschepen in aanmerking komen — wijzen niet op verzwakking der positie.

Op 30 September was 192.000 bruto register ton aan zee-schepen in aanbouw. Uit dit cijfer en uit het feit, dat de Neder-landsche koopvaardijvloot, bij een gemiddelde leeftijds-grens van 20 jaar der schepen en met uitbreiding geen rekening ge-houden, jaarlijks 45 nieuwe zeeschepen, metende 130.000 bruto register ton, behoeft, waarvan de bouw bij voorkeur aan Nederlandsche werven opgedragen wordt, blijkt, dat de Neder-landsche reederij zich nog steeds uitbreidt; immers verreweg het grootste deel der op de hellingen staande tonnage is voor Nederlandsche rekening. Het zijn voornamelijk de Indische lijnen, welke meer en grootere schepen bestellen.

Ook in de aardewerknijverheid, welke nog onlangs door een beschermenden maatregel stond beschermd te worden, is ver-leevdheid gekomen. De wolnijverheid in Brabant heeft veel te doen, de Twentsche textielnijverheid werkt volop, niettegen-staande de moeilijkheden, welke zij met haar afzet in het buitenland ondervindt.

De hoogovens te IJmuiden breiden niet alleen hun productie uit, doch worden het basisbedrijf van andere industrieën, (stik-stofmest en electriciteitsvoorziening).

De kracht van onze industrie is haar technische en weten-schappelijke uitrusting, haar verscheidenheid en haar onder-linge samenhang, niet door kapitaalsbanden, maar door de relatie van den meest geschikten leverancier tot koper. Zij behoeft geen steun ten laste van den verbruiker, maar mag evenmin — bewonderenswaardig als zij zich zelve opgebouwd heeft — het proefkonijn voor experimenten op handelspolitiek gebied worden. Alles wat een regeering tegenover haar te doen heeft, is haar verdere ontplooiing niet te verhinderen door te knellende wetgeving, en haar te bevorderen door verbetering, waar noodig, van de toegangs- en afvoerwegen, praktisch onderwijs, door deskundige behandeling van de buitenlandsche belangen en in de enkele gevallen, waarin zij als opdracht-geefster optreedt, de voorkeur aan de nationale industrie te verleenen. Zelfs moet in gevallen, waarin 's lands veiligheid bij de handhaving der nijverheid betrokken is, zooals bij den vliegtuigbouw, in de uitkomsten van een louter afwegen van geldelijk voordeel geen beslissende factor worden gezien.

Verbinding met den Boven-Rijn

Het sedert jaren urgente en voor Amsterdam zoo gewichtige vraagstuk van zijn verbinding met den Boven-Rijn schijnt de speelbal van overwegingen te wezen, waaraan doortastendheid vreemd is.

Een jaar geleden stond 's Ministers beslissing tusschen het tracé over Vreeswijk, dat Amsterdam niet wilde, en dat over Wijk-bij-Duurstede, dat volgens zijn adviseurs niet zonder aanleg van een stuw in den Rijn mogelijk was; het Geldersche Vallei-plan was door deze adviseurs, in aansluiting aan de meening van de Staatscommissie-LIMBURG, buiten debat gesteld, omdat een deel van dit kanaal door de afgesloten Zuiderzee zal moeten loopen en er onvoldoende zekerheid be-stond omtrent het tijdstip van gereedkomen van den afsluit-dam van de Zuiderzee.

Bij dien stand van zaken heeft deze Kamer er op aange-drongen, dat althans met de uitvoering van het gedeelte van het nieuwe kanaal, waarover geen verschil van meening be-stond, — dat tusschen Amsterdam en Utrecht — een aanvang zou gemaakt worden.

Wel verre dat hiervan iets is gekomen, werd in Juni jl. de definitieve keuze van tracé op nog meer losse schroeven gezet, doordat de Minister ook het Geldersche Vallei-plan binnen den kring der gedachtenwisseling trok, zelf met een daarvoor duidelijk blijkende voorkeur zijnerzijds; waarom hij op dat oogenblik, toen Vreeswijk, zooal niet geheel losgelaten, dan toch volkomen op den achtergrond was geraakt, niet terstond heeft beslist ten gunste van het plan-Wijk-bij-Duurstede, is niet opgehelderd geworden. Slechts weten wij, dat de afsluit-ing van de Zuiderzee in verband met de snelle vorderingen van de werkzaamheden aan den afsluitdam op een eerder tijd-stip tegemoet wordt gezien dan aanvankelijk werd aangenomen. Dit neemt niet weg, dat 's Ministers handelwijze minder ver-klarbaar is, omdat voor het plan-Wijk-bij-Duurstede en de Staatscommissie-LIMBURG en Amsterdam steeds en bij her-haling sterke voorkeur hebben uitgesproken, en men uit de stukken sterk onder den indruk komt, dat de Minister voor de mogelijkheid eener rivierkruising boven Vreeswijk zonder stuw allengs gewonnen was.

Onze Kamer, hoewel door het opnieuw uitstellen van een beslissing en het op zijde schuiven van Wijk-bij-Duurstede ernstig teleurgesteld, kon tegen het plan-Geldersche Vallei geen principieel bezwaar maken. Reeds vijftig jaar geleden was dit het kanaal van Amsterdam's begeeren en op zichzelf is het gelijkwaardig met een kanaal over Wijk-bij-Duurstede; de nautische bezwaren, welke men tegen de Geldersche Vallei heeft aangevoerd, zijn naar de meening van deskundigen, door de Kamer gehoord, ongegrond, mits aan zekere eischen ten aanzien der in het Zuiderzee-gedeelte aan te leggen leidammen worde voldaan. Het overheerschende belang voor Amsterdam was daarmede komen te liggen in het ten spoedigste totstand-komen van een goede kanaalverbinding, hetzij dan over Wijk, hetzij dan door de Geldersche Vallei. Daar het vasthouden aan Wijk-bij-Duurstede, naar zich liet voorzien tot een nieuwe vertraging van niet te voorspellen duur zou leiden, ried de Kamer het Gemeentebestuur, een voorstel van de Regeering betreffende den aanleg van een kanaal door de Geldersche Vallei te aanvaarden, mits onder waarborgen met betrekking tot het tijdig gereedkomen en de hoogte der kosten. Het Ge-meentebestuur heeft zich met deze zienswijze vereenigd, maar het voorstel van Waterstaat bleef tot dusver uit. Eenstemmig-hed tusschen Regeering en Amsterdam moet bereikt zijn alvorens het wetsontwerp, hetwelk de Minister de Tweede Kamer spoedig toegezegt heeft, ingediend kan worden. Ik heb reden aan te nemen, dat de Minister nu definitief zijn keus

op het plan-Geldersche Vallei gevestigd heeft en binnenkort dienaangaande een voorstel aan Amsterdam zal doen. Van harte hoop ik, dat het financieel en technisch, zoowel als wat zekerheid van duur van uitvoering betreft, aanvaardbaar zal blijken te zijn.

Nederlandsch-Indië.

Handelsbeweging.

De handelsbeweging van Nederlandsch-Indië, (Januari—September), staat in het teeken van den val van de rubber- en suikerprijzen en niet alleen de handelsbeweging, doch ook het welvaren van talrijke inlanders in de buitenbezittingen, de rijksinkomsten en ten slotte de betalingsbalans.

Invoerhandel.

De toestand van den invoerhandel op Nederlandsch Indië was ongeveer gelijk aan dien gedurende 1927, doch zeker niet gunstiger; de winsten op manufacturen en kramen lieten wegens de scherpe mededinging en het grootte aanbod te wenschen. In tegenstelling tot het vorige jaar waren de prijzen van de manufacturen in Europa thans evenwel eenigermate stijgend, zoodat — indien deze stijging aanhoudt en de aanvoer op het gewone peil blijft — ditmaal geen verlies op de voorraden te wachten staat.

Door de bevredigende oogsten was de koopkracht van den inlander over het algemeen voldoende, maar bij de inlanders op Sumatra en Borneo onderging zij een vermindering als gevolg van het dalen van den rubberprijz.

De mededinging van Japan was ook in het jaar onder verflag sterk, waartegenover echter kan worden opgemerkt, dat het aandeel van dit land in den invoer van katoenen manufacturen in Java van 30,75 % in de eerste acht maanden van 1927 tot 27 % in deze maanden van het thans afgelopen jaar daalde terwijl dit aandeel van Nederland van 24,75 % tot 25,5 % steeg.

Door zijn arbeidsvoorwaarden en lage vrachten zal ook in de toekomst de Japansche mededinging zwaar zijn. Was dit land vroeger in het bijzonder met grey goods en bontgeweven katoenen manufacturen in Indië aan de markt, thans voert het ook met goed gevolg witte goederen in, terwijl het zich beter dan voorheen aan de markt aanpast, zoodat ten opzichte van gebleekte katoenen manufacturen een scherpe mededinging te wachten staat. Daar hiernaast de mededinging van China bij den invoer van grey yarns en grey goods meer en meer voelbaar wordt, zal de Europeesche nijverheid zich krachtig moeten inspannen om haar afzetgebied niet verder te zien inkrimpen.

Staatsfinanciën.

De staatsfinanciën zijn niet op hechten grondslag gevestigd, zoolang de begroting met moeite sluitend wordt gemaakt en van de wisselvallige en eenmaal aflopende baten uit het tinbedrijf afhankelijk is. Dit is ook met die voor 1929 het geval, waarin de gewone dienst met een middelcijfer van 810 miljoen een overschot van 2 miljoen laat, de buitengewone dienst een tekort van 56 miljoen. In de Memorie van Toelichting wordt van verdere saneering van het budget gesproken. Naar aanleiding hiervan merk ik op, dat, eerst wanneer de geheele opbrengst van de gouvernementbedrijven buiten den gewonen dienst geraakt en voor de bekostiging van buitengewone werken beschikbaar is, men van een veiligen, op tegenvallers berekend toestand en een elastisch budget zal kunnen spreken.

* * *

Hiermede zou ik van Nederlandsch Indië kunnen afstappen, ware het niet, dat ook in het afgelopen jaar de draagwijdte van den term „inwendige aangelegenheden” — waaromtrent art. 2 der Indische Staatsregeling van 1925 aan den Indischen wetgever de regeling bij ordonnantie voorbehoudt — wederom zoowel hier te lande als aan gene zijde bij herhaling in debat is geweest. De wet zelf geeft geen enkel houvast ter bepaling van hetgeen wèl en niet als „inwendige aangelegenheid” is te beschouwen en ik erken, dat een definiëren van dit begrip inderdaad op groote moeilijkheden zou stuiten; anderzijds zie ik in het ontbreken eener definitie ernstig gevaar voor de toekomst.

Voor het oogenblik weten wij, dat zoowel de leiding hier als in Indië zich in het afgelopen jaar op het standpunt plaatste, dat vraagstukken, zoals het afschaffen der poenale sanctie en het verlenen der erfpachtsvergunningen niet als „inwendig” beschouwd behooren te worden. De eigenlijke zeggingschap in dergelijke zaken dient, zoowel in het belang van Indië als van Nederland, hier te liggen. Wellicht biedt de behandeling door de Eerste Kamer van het voorstel betreffende de meerderheid van den Volksraad de gelegenheid, om deze zoo uiterst gewichtige aangelegenheid als eene, voor het geheele Rijk van belang, te belichten.

BESCHOUWINGEN OVER DE RENTABILITEIT DER SUIKERBIETENTEELT.

Onder bovenstaanden titel schrijft N. G. Addens in E.-S. B. van 21 Nov. j.l. een zeer lezenswaardig artikel. In een inleiding wijst hij zeer terecht op een betrekkelijke waarde van een rentabiliteitsberekening in den landbouw voor een bepaald onderdeel van het bedrijf. Daarna bespreekt hij de rentabiliteit van de beetwortelteelt, gebaseerd, zoals hij trouwens ook zelf opmerkt, op den toestand van die teelt in Groningen. En hij besluit met de opmerking, dat men door den lagen prijs van het oogenblik vooralsnog niet geheel en al ontmoedigd behoeft te worden ten aanzien van de economische mogelijkheid van een rationeele uitoefening der suikerbietenteelt onder voor hare rentabiliteit overigens gunstige omstandigheden¹⁾

Zijn beschouwingen hebben echter slechts theoretische waarde, omdat de Groningsche toestand niet als norm kan gelden voor dien in ons geheele land. De vraag, of de suikerbietenteelt nog rendabel is, wordt op het oogenblik door vele boeren echter zuiver van den zakelijken kant bekeken.

Zoo kwam het lid van de Tweede Kamer, C. v. d. Heuvel, in zijn onlangs gehouden interpellatie tot de conclusie, dat deze reeds reden tot groote bezorgdheid geeft. „De Tijd” van 21 en 23 Nov. concludeert op grond van die interpellatie, dat ze moet worden geholpen. Bewijs, dat de cultuur noodlijdend is, wordt zelfs overbodig geacht. Ook „de Boerderij” van 28 Nov. (het landbouwblad, dat het meest wordt gelezen) schrijft eveneens zonder eenig bewijs in een kort artikel o.a. „Het is noodig, dat de Nederlandsche suikerbietenteelt wordt gesteund!”

„Wie alles maar op zijn beloop wil laten met een verwijzing naar het grillig verloop der suikerprijzen — welke straks weer zouden kunnen stijgen — speelt o.i. een onverantwoordelijk spel.” Tenslotte wijs ik op een ingezonden stuk in het Alg. Landbouwblad van 29 Nov., het officieel orgaan van het Kon. Ned. Landbouw Comité, waarin P. v. d. Heuvel der redactie verwijt, dat zij niet voldoende aandacht schenkt aan de betoogen van hen, die aansturen op regeerings hulp voor de suikerbietenteelt.

* * *

Steeds, wanneer de rentabiliteit van de suikerbietenteelt ter sprake komt, blijkt, dat de Groninger boeren een totaal andere opvatting er op na houden als hun collega's uit het Zuidwesten van ons land. Het lijkt mij gewenscht eens nader aan te toonen hoe dit komt, omdat daardoor kan blijken, waarom beide partijen — eigenlijk volkomen terecht — zulke afwijkende meeningen kunnen verkondigen.

Uit de cijfers van het Verslag van den Landbouw over 1926 blijkt b.v., dat in Nederland zijn beteeld met suikerbieten 61.564 H.A. Van al het bouwland is 6.9 pCt. door dat gewas in beslag genomen en van de totale oppervlakte bouw- en grasland 2.85 pCt. De verbouw is verder niet regelmatig over het geheele land verdeeld, doch concentreert zich grootendeels in een drietal complexen cultuurgrond, welke met uitzondering van het zandgebied in Westelijk Noord-Brabant (Westelijk van Breda) uit klei bestaat. Deze drie gebieden zijn:

1. Een strook zeeleilangs de Groningscheen Friesche kust tusschen Delfzijl en Harlingen, welke strook slechts enkele uren gaans breed is.
2. De Haarlemmermeer en de IJpolders.
3. Zeeland, de Zuid-Hollandsche eilanden, het zand- en kleigebied in Westelijk N.-Brabant, het Land van Heusden en Altena en de Tieler- en Bommelerwaard.

In totaal worden in die gebieden op 52.026 H.A. suikerbieten verbouwd, d.i. 84.5 pCt. van de geheele Nederlandsche oppervlakte; 17 pCt. van het bouwland is er bezet met suikerbieten. In overig Nederland

¹⁾ Ik spatieer. v. R.

wordt slechts 1,63 pCt. van het bouwland door dat gewas ingenomen. Van de totale oppervlakte met suikerbieten bezet, komt voor ieder dier gebieden 11.8 pCt., 3.7 pCt. en 69 pCt.; en van het bouwland in die gebieden is resp. 11,1, 10.1 en 19.4 procent door dat gewas ingenomen.

De streek in het Noorden kan de beetwortels in één coöperatieve en twee particuliere fabrieken laten verwerken. De bietenverbouwers uit de onmiddellijke omgeving van Amsterdam vinden in Halfweg een particuliere fabriek. Tenslotte nemen in het Zuidwestelijk deel van ons land zes particuliere en evenveel coöperatieve fabrieken aan de suikerfabricage deel. In de 7 coöperatieve fabrieken, welke tezamen een dagcapaciteit van 20.000.000 KG. bieten hebben, wordt ongeveer 2/3 van den oogst verwerkt.

De jaarlijks uitgezaaide hoeveelheid suikerbieten varieert vrij sterk. Zoo waren in de jaren 1921—1928 met suikerbieten bezet: 73.615; 55.956; 67.497; 73.930; 66.022; 61.564; 69.002 en 65.255 H.A. Gaan wij b.v. van de jaren 1924, toen iedereen door de hooge prijzen, welke de Cuba-suiker in 1923 had gemaakt, op groote winst rekende, en 1926, toen ten tijde van den zaai het misère met den suikerprijs was, na, hoe de drie productiegebieden zich gedragen ten opzichte van uitbreidenden of inkrimpenden verbouw, dan blijkt het volgende. Naar evenredigheid gaat het Zuidwesten van ons land op en neer met de totale hoeveelheid bunders met bieten bezet. In het Noorden wordt weinig notitie van de prijsfluctuaties genomen, terwijl Haarlemmermeer en IJpolders uitermate sterk reageren; n.l. een teruggang laten zien van 5.080 H.A. op 2.266 H.A.

Deze afwijkende gedragingen accentueeren heel goed het verschil, dat er bestaat tusschen den landbouwkundigen toestand in die gebieden. De Groninger boer, men leze de beschouwing in E.-S.B. van 21 Nov., laat zich door de slechte resultaten van één jaar niet van de kook brengen. De Zeeuwsche boer gaat aanmerkelijk minder bieten verbouwen en wijst op de onaangename positie, waarin hij verkeert. De man uit de Haarlemmermeer zegt niets, doch neemt de radikaalste maatregelen. Deze laatste kan den verbouw zoo sterk inkrimpen o.a., omdat hij volkomen vrij man is. D.w.z. hij is niet zoo als zijn collega uit Zeeland ook fabrikant van suiker geworden, waardoor deze moet zorgen, dat zijn fabriek ook in slechte jaren voldoende grondstoffen heeft.

Cijfers toonen ons, dat er inderdaad groote verschillen bestaan in de productiegebieden. De geschiedenis van den landbouw uit de laatste zestig jaar vertelt ons verder het waarom.

In het midden van de zestiger jaren van de vorige eeuw is men met de beetwortelteelt in het Zuidwesten van ons land begonnen. Al spoedig bleek het een gewas, dat zeer goed de plaats van de onrendabel geworden meekrap in kon nemen. Daarna kwam de overzeesche concurrentie voor onze granen, waar de suikerbiet ook uitkomst moest brengen. Bovendien hadden de boeren in dien crisis-tijd zoo weinig gereed geld, dat de voorschotten, welke de suikerfabrikanten bij den uitzaai gaven, eveneens een sterke stimulans waren, om de cultuur uit te breiden. In dien zelfden tijd (1880—1890) begonnen de boeren te merken, dat er tusschen de door de fabrikanten gemaakte suikerprijzen en de betalingen, welke zij voor de geleverde beetwortels deden, een wel wat al te groot marge was. Hierover — en om andere redenen — ontstonden voortdurend strubbelingen met als eindresultaat de eerste coöperatieve suikerfabriek te Sas van Gent, welke in 1900 voor het eerste werkte. In 1909 kwam de coöp. fabriek te Dinteloord tot stand, terwijl de 5 andere in de jaren 1913—1917 zijn voltooid.

De coöperatieve fabriek is het middel geweest, om tot een billijke verdeeling van de voordeelen van de suikerbietenteelt te geraken. Doch nu blijkt, dat aan het fabrikant spelen ook nadeelen zijn verbonden.

Voor oprichting van de coöp. fabrieken is het n.l. noodig geweest de boeren door aandeelen met *leveringsplicht* aan de vereeniging te binden. Zonder de zekerheid, dat men voldoende bieten zal krijgen, is er geen loonend bedrijf denkbaar. En wilde men geld in den vorm van obligaties op de markt opnemen, dan diende men te kunnen aantonen, dat het bedrijf over een reeks van jaren de beschikking zou krijgen over de noodige peeen.

In de 7 „boeren“-fabrieken is pl.m. f 40.000.000 gestoken, welk kapitaal nog voor het grootste deel in het bedrijf zit. Alleen de fabriek te Sas van Gent heeft in den afgelopen kwart eeuw reeds zooveel afgeschreven, dat bij eventueele liquidatie de ledenaandeelhouders niet zullen behoeven bij te springen. Voor de andere fabrieken zou gedwongen verkoop gelijk staan met een belangrijk geldelijk offer voor de boeren-deelnemers.

Hoewel in theorie het bestuur macht genoeg heeft, den leden tot betaling te noodzaken, zoo heeft de praktijk bij deconfitures van coöp. vereenigingen steeds uitgewezen, dat tal van leden zich aan hun geldelijke verplichtingen trachten te onttrekken, zoodat de bestuursleden en enkele vermogende gewone leden onevenredig veel bij zoo'n debacle verspelen. Hierin zie ik één van de redenen, waarom de leiders der coöp. fabrieken, reeds vóór er van een feitlijken noodtoestand sprake is, de groote trom roeren.

* * *

Leveringsplicht sluit in, dat per aandeel minstens een bepaalde hoeveelheid bieten moet worden geleverd. Inkrimping van de teelt is derhalve slechts binnen bepaalde grenzen mogelijk. De boer-fabrikant is dus waarschijnlijk bij lage prijzen verplicht meer beetwortels te verbouwen, dat hij wel verkieslijk acht.

Tegenover het minimum aantal K.G. dat de boer per aandeel moet leveren staat een maximum aantal K.G., waarboven de fabriek mag weigeren te ontvangen. Dit is natuurlijk bepaald, opdat de aanvoer niet boven de capaciteit van de fabriek uit zal gaan. In de lange reeks van goede jaren is aan dat maximum niet streng de hand gehouden. Bovendien zijn er fabrieken, die de capaciteit hebben vergroot op het oude aantal aandeelen en bieten hebben opgekocht van anderen dan leden. Bij goede suikerprijzen beteekent dat een extraatje voor de leden. Loopen daarop de prijzen terug, dan zijn er geen bieten meer op de vrije markt te koop en de aandeelhouder verbouwt niet meer beetwortels, als hij verplicht is. De fabriek krijgt veel te weinig bieten voor een loonende campagne en werkt daardoor duur.

De boer-fabrikant krijgt dan voor de beetwortels, waarvan hij er meer verbouwt, dan hem eigenlijk lief is, een geringen prijs, terwijl de verwerkingskosten per 1000 K.G. onevenredig hoog oploopen. Tegenover den boer, die niet aan een fabriek is gebonden, is hij sterk in het nadeel. Ik geloof, dat voor een ander deel in deze omstandigheid de verklaring te vinden is, waarom men in het kamp der coöperatoren vroegtijdig maatregelen wil treffen, om onheilen te voorkomen.

Stopzetten van enkele fabrieken waarop het kamerlid v. d. Heuvel zinspeelde, en waarover de Bond van jonge Zeeuwsche boeren, (B.V.G.) ernstig wil praten, zie ik nog zoo gauw niet gebeuren. Dat is een te groot nadeel.¹⁾ Immers de rente van de obligatieschuld moet worden doorbetaald, het vaste personeel moet worden gehandhaafd, onderhoud blijft noodig, enz. Bovendien zouden dan de besturen, de leden, van hunne verplichtingen moeten ontslaan. Waar zou

¹⁾ Toen dit artikel al gezet was, kreeg ik „de(n) Tijd“ van 17 Dec. onder oogen, die in een bericht over de Coöp. Suikerfabriek te Bergen op Zoom mijn meening staft. Een van de leden heeft n.l. het bestuur gevraagd of het er over denkt, indien de regeering niet spoedig helpt, de fabriek in 1929 stil te leggen. Het bestuur heeft hierop o.m. geantwoord, dat stilleggen niet in het belang der leden zou zijn.

dan het einde zijn? Dit maakt echter ook, dat de positie der leiders van de coöperatieve organisaties nog spoediger onbehaaglijk wordt.

* * *

Het Kamerlid Ebels heeft den 25sten October o.m. gezegd, dat de grond van de Dollardpolders volkomen vergelijkbaar is met de Zeeuwsche en Zuid-Hollandsche klei. Als grondsoort is dit volkomen juist, zoodat dezelfde gewassen er met evenveel succes kunnen worden verbouwd. Doch daarmee houdt de gelijkheid ook op, daar het bedrijf in beide streken geheel van elkaar verschilt, en daar komt het tenslotte op aan.

De Groninger boer is 30 jaar later dan de Zeeuwsche met den verbouw van bieten begonnen. De eerste was toen reeds door den ergsten tijd van de landbouwcrisis heen. De Zeeuwsche boer is juist door die crisis tot sterke uitbreiding van de teelt gedwongen. In Zeeland moest voor een vervanger van de meekrap worden gezorgd, terwijl in Groningen dit gewas nooit is geteeld. De Zeeuwsche boer heeft de graanteelt (speciaal tarwe) aanmerkelijk moeten inkrimpen, De stroocartonfabrieken maakten het in het Noorden mogelijk den graanbouw beter loonend te maken. Door het brakke Zeeuwsche water is in Zeeland geen stroocartonindustrie mogelijk. De Zeeuw heeft zich mede door de suikerbietenteelt door de crisis van de 80^{er} jaren heengeslagen. In het Noorden heeft de boer zich op andere wijze gered.

* * *

Over de bietenbladen en -koppen schrijft Addens: „Het belangrijkste nevenvoordeel is wel het loof” en verder zegt hij: „Er mag worden aangenomen, dat deze benutting doorgaans het meest volkomen kan geschieden, indien hetzelfde bedrijf, waarin de bieten worden verbouwd, ook rundveeteelt op rationeële wijze wordt gedreven.”

Neemt men deze laatste stelling als norm, dan zijn voor de tot waarde bringing van één H.A. loof zeker 4 runderen nodig. Doch behalve het bietenloof heeft de bouwboer nog andere nevenproducten — ik noem kaf en erwten- en boonenstroo —, welke via de rundermaag productief moeten worden gemaakt. Men zal dus verstandig handelen door per H.A. voor 5 runderen te zorgen.

Het onaangename is nu echter, dat de bouwbedrijven juist veel „afval” hebben, en betrekkelijk weinig rundvee er op na houden. Voor Zeeland komt er nog weer bij, dat terwijl de melkkoeien de grootste kwanta loof kunnen verwerken, die provincie juist zoo erg slecht in zijn melkvee zit. In 1921 waren van de bijna 70.000 Zeeuwsche runderen nog niet één derde deel melk- en kalkkoeien, terwijl in den Frieschen kleiweidestreek ruim de helft van alle runderen daartoe behooren. Hier treft men op 100 H.A. cultuurgrond 156 runderen aan, in Zeeland slechts 47, en Nieuw-Oldambt,¹⁾ het landbouwgebied, waar wij het bedrijf van Addens moeten zoeken, staat met 17 stuks geheel onderaan.

Volgens de normen van Addens zijn wij dan ook heel gauw met den verbouw aan de grens der maximale winst. En dan blijkt het ook, dat 5 runderen per H.A. nog te weinig is. Immers de Noordelijke bouwstreek in Groningen laat dan ruim 8 pCt. suikerbietenland toe, terwijl voor 1926 het percentage 7,7 pCt. bedroeg. Dit zou er op wijzen, dat men de grens vrijwel is genaderd. Doch inderdaad is er daar zoo'n levendige handel in het loof met de veeboeren uit den Centralen weidestreek, welke ten Zuiden van dezen bouwstreek ligt, dat men den indruk krijgt, dat er reeds veel te veel loof (en dus ook suikerbieten) wordt verbouwd.

¹⁾ Ter vermindering van misverstand wijzen wij er op, dat Bellingwolde volgens de gebruikelijke indering voor de Landbouwstatistiek niet tot Nieuw-Oldambt doch tot Oud-Oldambt behoort. (Red.)

Addens beroept zich voor de groote waarde, welke hij het loof toekent als grondstof in het eigen bedrijf op een resumé opgemaakt van een reeks rapporten uitgebracht aan de Gr. M. v. L. in den winter 1927/'28. Leest men echter de rapporten een voor een na dan blijkt het, dat een groot aantal afdelingen daarom zooveel met dat loof ophebben, omdat er zulke prachtige prijzen voor te maken zijn, en de koopers bovendien bereid zijn, het met eigen vervoermiddelen van het land te komen halen. Dus ook hieruit is af te leiden, dat in de Noordelijke bouwstreek, waar 3.571 H.A. suikerbieten werden geteeld, tegen 6.755 H.A. in geheel Groningen, reeds veel te veel peen worden verbouwd. Alleen de groote weidestreek als naaste buurman maakt, dat men van de te intensieve cultuur niets merkt.

De Zeeuwsche boer gaat echter ver boven de door Addens gestelde normen uit, en de buurman, die daar gaarne het lof wil kopen is er niet te vinden. Alleen in Zeeland blijft daardoor jaarlijks het loof van 12000 tot 16000 H.A. suikerbieten op het land liggen. Voor den geheelen Zuidwesthoek beteekent het een verlies per jaar van 2,5 à 3 miljoen gulden minstens.

Inkrimping van de teelt tot zoover, dat het loof in eigen bedrijf tot waarde kan worden gebracht, is niet meer mogelijk. Daarvoor is de Zeeuw te ver over de grens heengegaan. Hem dit echter te verwijten, zooals de Groninger eigenlijk doet, acht ik niet billijk. Tot voor een paar jaar is het gewas zoo rendabel geweest, dat dit, zonder aan het loof eenige waarde toe te kennen, de uitkomst van het geheele bedrijf eigenlijk beheerschte. En men mag het den boer toch niet euvel duiden, dat hij van zijn bedrijf tracht te maken, wat hij kan.

Ook een zoodanige uitbreiding van de rundveehouderij, wat zou moeten leiden tot intensiever melkveebedrijf, dat hierdoor de sterke suikerbietenbouw mogelijk zou blijven bij ongunstige suikerprijzen, acht ik niet wel mogelijk. Bovendien zou dit een reeks van sukkeljaren beteekenen, omdat o.a. aanleg van blijvend grasland noodig zou zijn, waartoe niemand zal raden in een tijd, dat de bedrijfsuitkomsten reeds slecht zijn. En dan moeten wij niet vergeten, dat 60 pCt. der Zeeuwsche boeren pachters zijn.

* * *

Verder schrijven de Groningers op het credit van den beetwortel de noodzakelijkheid van intensieve grondbewerking. Een voordeel, dat deze gemeen heeft met alle hakvruchten.

Nu is het weer merkwaardig, dat in het Zuidwesten naast het enorme quantum suikerbieten veel consumptie-aardappelen en heel wat uien worden verbouwd, terwijl de Groningsche bouwboer weinig consumptie-aardappelen en geen uien teelt. Gemiddeld nemen deze drie hakvruchten in Nieuw-Oldambt pl.m. 5 pCt. van het bouwland in beslag, in Tholen en St. Philipsland ongeveer 50 pCt.

De Zeeuwsche boer krijgt veel te veel van het goede. Eens in de drie jaar en voor verscheiden bedrijven vrijwel om het andere jaar moet de bodem een goede beurt hebben. Dat de akker zoodanig onder het onkruid zit, dat alleen een hakvrucht uitkomst kan brengen, behoeft bij den Zeeuw niet voor te komen. Terwijl dan ook de Groninger suikerbiet wel gaarne met een hoofdletter zou willen schrijven, en maar bang is, dat hij tegen dat gewas niet beleeft genoeg is, daagt de Zuid-Beverlander den beetwortel voor het landbouwtribunaal, omdat de navrucht niet zelden de nadeelige gevolgen van het rooien en wegvoeren der bieten, onder dikwijls ongunstige weersomstandigheden, ondervindt.

* * *

Hiermede geloof ik wel voldoende te hebben aangetoond, dat wij bij de beoordeeling van de rentabiliteit van de suikerbietenteelt niet kunnen volstaan,

met als norm te nemen den toestand, zooals die in Groningen is. Integendeel wij dienen er ons wel terdege rekenschap van te geven, dat het groote productiegebied in heel wat ongunstiger omstandigheden verkeert.

Daarmede is echter nog niet gezegd, dat voor het Zuidwesten van ons land reeds van een noodtoestand kan worden gesproken. En dit is ook nog door niemand aangetoond. Wel hebben de Zeeuwen den Groningers op de vingers getikt, omdat zij met cijfers, voor heel Nederland berekend, werken, welke cijfers aanmerkelijk hooger zijn dan de Groningsche, doch — en dit zegt men er niet bij — ook heel wat lager dan de Zeeuwsche, hetgeen niet opgaat — meenen zij — omdat men overigens alles door een Groningsche bril ziet.

Voor mij als belangstellend toeschouwer komt het er echter minder op aan, of voor den Zeeuw de bietenteelt niet meer rendabel is, wanneer hij opbrengsten per H.A. had, zooals de Groninger die heeft, doch ik zou gaarne willen weten of de boer in het Zuid-Westen van ons land reeds met verlies werkt. Naast alle cijfers, welke de Bond van Coöp. Suikerfabrieken ons reeds heeft verstrekt, zou ik gaarne gegevens hebben over de oppervlakte, welke de leden jaarlijks met suikerbieten inzaaien.

De cijfers van het Verslag van den Landbouw, hoewel met veel zorg verzameld, hebben geen absolute waarde. Gaat men bij een of andere berekening van die cijfers uit, dan staat dus reeds vast, dat de basis eigenlijk foutief is. In ons geval gaan we uit van de *geschatte gemiddelde* opbrengst in K.G. per H.A. en de *gemiddelde* prijs, welke de fabriek per 1000 K.G. betaalt. De boer individueel krijgt echter niet uitbetaald naar geschatte gemiddelden, doch ontvangt f 3415.— omdat hij 173.560 K.G. suikerbieten heeft geleverd met een gehalte van 18,2 pCt. De fabriek behoeft dus alleen te informeeren op welke oppervlakte elk lid zijn suikerbieten heeft verbouwd, om precies te weten hoeveel ieder per bunder voor zijn beetwortels heeft gemaakt.

Dat de Bond echter nog niet met zulke cijfers komt, schrijf ik daaraan toe, dat de toestand wel zorgwekkend begint te worden, doch dat nog niet van onrendabel kon worden gesproken. Onwillekeurig toch zal de leiding der coöp. fabrieken de zaak wat erg donker voorstellen, daar zooals ik reeds eerder opmerkte de boeren-leden bij slechte suikerprijzen een onbetrouwbaar element zullen blijken te zijn. De boer is nl. geen coöperator, omdat hij overtuigd is, dat daardoor de belangen van zijn stand als geheel het beste worden behartigd, of om andere idieële redenen, doch omdat hij van de coöperatieve suikerfabriek de meeste voordeelen verwacht. Zoolang dit ook werkelijk het geval is, gaat alles goed, doch bij tegenslag, zal hij met evenveel animo direct de vereeniging willen verlaten, als hij er vroeger lid van is geworden. Laat men hem niet gaan, en dat is vrijwel onmogelijk, dan komen er allerlei onaangenaamheden.

En in het vooruitzicht hierop begrijp ik zeer goed, dat hierom bestuursleden der coöp. fabrieken nu reeds alarm slaan, omdat bij werkelijk onrendabele suikerprijzen de rampen niet te overzien zullen zijn.

VAN RIEMSDIJK.

MEDEDEELINGEN VAN DEN DIENST DER GEMEENTEHANDELSINRICHTINGEN INZAKE HET VERKEER IN DE AMSTERDAMSCH E ZEEHAVEN EN DE LUCHTHAVEN (SCHIPHOL) IN 1928.

Aan het einde van 1927 kon worden vastgesteld, dat het verkeer in de Amsterdamsche zeehaven zich in een opwaartsche lijn bewoog. Immers, terwijl in het jaar 1926 3199 schepen met een totalen inhoud van 4.182.912 N.R.T. de haven binnenkwamen, steeg dit getal in 1927 tot 3318 met een totale tonnenmaat van 4.636.647 N.R.T. Deze stijging heeft zich ook in het afgelopen jaar voortgezet. Hoewel nog niet alle

gegevens bekend zijn, kan toch wel met voldoende nauwkeurigheid de balans voor 1928 worden opgemaakt, waaruit kan worden geconstateerd, dat in dat jaar rond 3900 schepen, tezamen metende rond 5.525.000 N.R.T., de haven hebben aangedaan. De vermeerdering van het aantal in 1928 tegenover 1927 binnengekomen schepen bedraagt alzoo ruim 17 pCt.; die van de netto-tonnenmaat 19 pCt. Zowel wat het aantal, als wat den inhoud betreft, heeft 1928 hiermede alle voorafgaande jaren geslagen. In vergelijking met het vóóroorlogsjaar 1913, toen 2597 schepen met een inhoud van 2.626.579 N.R.T. Amsterdam bezochten, is het havenverkeer ten aanzien van het aantal en de totale tonnenmaat van de aangekomen zeeschepen toegenomen resp. met ongeveer 50 pCt. en ruim 100 pCt.

De ontwikkeling van de zeescheepvaart op Amsterdam in de afgelopen jaren is voor een deel te danken aan het feit, dat sedert het laatste kwartaal van 1927 voor het eerst schepen de haven bezochten, uitsluitend om te bunkeren — 15 in 1927 en 209 in 1928 —, zulks als gevolg van de voor deze schepen verleende vrijstelling van betalen van havengeld. Anderzijds is de vooruitgang ongetwijfeld het gevolg van de verbetering van de economische verhoudingen, welke de Amsterdamsche reederijen en cargadoors zich ten nutte hebben gemaakt.

Hoewel het ingaand zeeverkeer derhalve bevredigend kan worden genoemd, staat als schaduwzijde daartegenover, dat met het aantal aangekomen schepen, ook het aantal schepen, dat in ballast moest vertrekken toenam; tegenover 741 en 951 in de jaren 1926 en 1927, vertrokken in het afgelopen jaar 1050 schepen zonder lading. Hier wordt duidelijk het gemis aan voldoende retour-lading, waarmede Amsterdam te kampen heeft, gedemonstreerd. Deze anomalie, waarop bij de bespreking van het goederenverkeer nog nader wordt teruggekomen, vindt haar oorzaak in Amsterdams gebrekkige Rijnverbinding, die zijn achterland zeer hinderlijk verkleint. Die onvoldoende verbinding komt eveneens tot uiting in onderstaand overzicht, dat voor de jaren 1924—1928 een beeld geeft van de aantallen aangekomen en vertrokken beladen en ledige Rijschepen.

Terwijl de zeescheepvaart op Amsterdam zich belangrijk ontwikkelde, valt, zooals uit dit overzicht blijkt, in den totalen inhoud van de daar aangekomen Rijschepen slechts weinig toeneming te constateeren.

Met den hierbovenvermelden belangrijken groei van het zee- en de gelcidelijke toeneming van het Rijnverkeer, hield de goederenbeweging gelijken tred.

Grafiek I, waarop zijn aangegeven de sedert 1921 geloste en geladen hoeveelheden goederen, ter zee en langs rivieren en kanalen aangebracht en weggevoerd, toont aan, dat de aan- en afvoeren ter zee en de afvoer langs rivieren en kanalen in 1928 niet onbelangrijk zijn gestegen; de aanvoer langs rivieren en kanalen bleef vrijwel stationnair. Immers, de aan- en afvoeren ter zee en de afvoer langs rivieren en kanalen, welke in 1927 resp. 3,38, 1,86 en 0,67 miljoen ton hadden bedragen, stegen in 1928 achtereenvolgens tot 3,85, 2,23 en 0,78 miljoen ton¹⁾; de aanvoer langs rivieren en kanalen beliep in 1927 in miljoenen tonnen 2,14; in 1928: 2,20¹⁾.

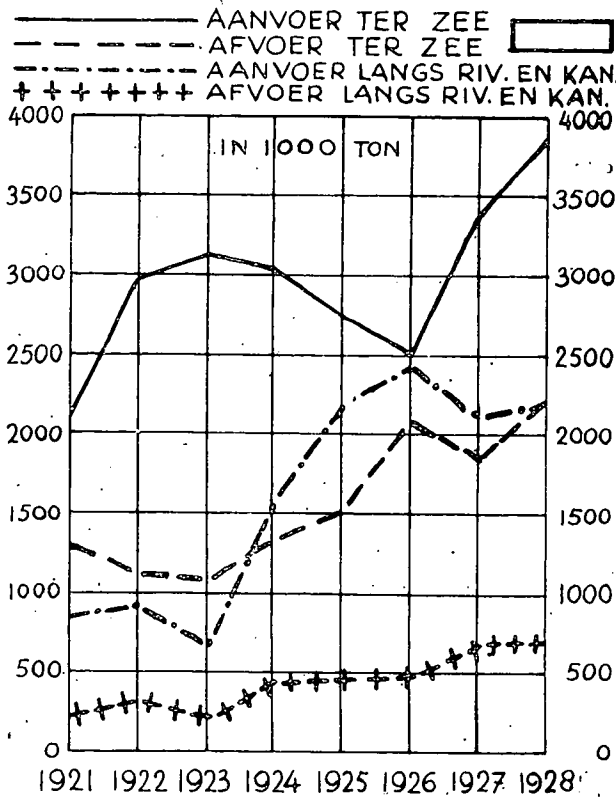
Grafiek I toont ook duidelijk dat, zooals in den aanhef reeds werd opgemerkt, er in Amsterdam bij voortdoring belangrijke verschillen bestaan tusschen de aan- en afvoeren. Begonnen sedert 1923, van welk jaar af de aanvoeren ter zee zich in een dalende, de afvoeren zich daarentegen in een stijgende lijn be-

¹⁾ Hierbij is, aangezien nog slechts over de cijfers van de maandstatistiek van in-, uit- en doorvoer tot en met November 1928 kon worden beschikt, aangenomen, dat het goederenverkeer in December 1928 gelijk is geweest aan dat van December 1927. Deze raming is, gelet op de stijgende tendenz van de havenbeweging, vermoedelijk aan den lagen kant.

Rijnschepen (inhoud in 1000 M³).

Jaar	Aangekomen				Vertrokken							
	Beladen		Ledig		Beladen naar Duitschland		Ledig naar Duitschland		Beladen naar elders		Ledig naar elders	
	Aant.	Inh. M ³ .	Aant.	Inh. M ³ .	Aant.	Inh. M ³ .	Aant.	Inh. M ³ .	Aant.	Inh. M ³ .	Aant.	Inh. M ³ .
1924	1849	1.457	9	9	566	389	70	53	91	64	1032	890
1925	2376	1.847	60	66	733	500	187	150	80	47	1486	1.207
1926	3023	2.168	93	93	957	636	262	198	98	65	1858	1.414
1927	2648	1.898	115	144	1218	814	365	305	107	67	1259	936
1928	2601	1.928	128	131	1332	954	288	258	132	77	1239	920

HAVENVERKEER VAN AMSTERDAM TER ZEE EN LANGS RIVIEREN EN KANALEN



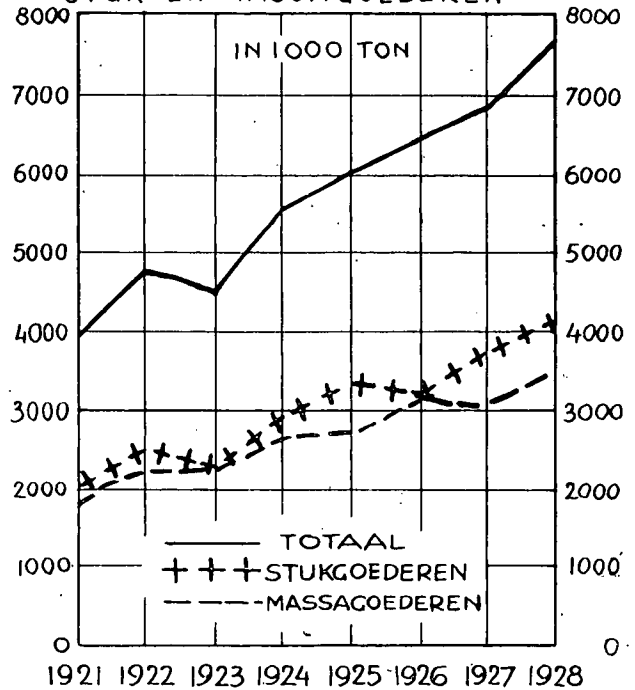
wogen, beide goederenbewegingen elkaar te naderen, sedert 1926 (een abnormaal jaar met weinig aanvoer en een toegenomen afvoer van steenkolen in verband met de Engelsche kolenstaking) wijken deze, vooral door de toeneming van den aanvoer, weder sterker van elkaar; in 1928 bedroeg de afvoer ter zee pl.n. 58 pCt. van den aanvoer.

Dit verschil valt ook bij de aan- en afvoeren langs rivieren en kanalen te constateeren; deze afvoer bedroeg in 1928 slechts ongeveer 36 pCt. van den aanvoer. Zijn de verhoudingen tusschen aan- en afvoeren dus wel voor verbetering vatbaar, welke slechts een betere Rijnverbinding kan brengen, grafiek II, waar-

in het totale Amsterdamsche havenverkeer ¹⁾ verdeeld in stuk- en massagoederen-verkeer — onder massagoed wordt hier verstaan: kolen, ertsen, minerale oliën en benzine, hout, zaden en granen — in beeld is gebracht, geeft een bevredigender kijk op den gang van zaken.

Uit laatstgenoemde grafiek blijkt, dat de handel zich gunstig ontwikkelt. Elk jaar geeft tegenover het daaraanvoorafgaande een vooruitgang te zien. Het afgelopen jaar bracht het totale havenverkeer op 7,66 millioen ton tegen 6,83 millioen ton in 1927, het-

HAVENVERKEER VAN AMSTERDAM STUK- EN MASSAGOEDEREN



¹⁾ Onder „totale havenverkeer” wordt hier verstaan: de som van de hoeveelheden gelost en geladen bij in- en bij uitvoer ter zee en langs rivieren en kanalen vermeerderd met het hoogste bedrag, en dus niet de som, zooals elders wel geschiedt, van de hoeveelheden gelost of geladen ter doorvoer.

(In 1000 tonnen — ton is 1000 KG.) ¹⁾

Jaar	Kolen					Hout					Oliën(gasolie, petr., benz. enz.)					Zaden en Granen				
	Ter zee		Langs rivieren en kanalen		Totaal havenverkeer	Ter zee		Langs rivieren en kanalen		Totaal havenverkeer	Ter zee		Langs rivieren en kanalen		Totaal havenverkeer	Ter zee		Langs rivieren en kanalen		Totaal havenverkeer
	Aanv.	Afv.	Aanv.	Afv.		Aanv.	Afv.	Aanv.	Afv.		Aanv.	Afv.	Aanv.	Afv.		Aanv.	Afv.	Aanv.	Afv.	
1921	508	411	151	4	1.065	208	19	60	4	278	174	55	2	5	231	306	27	4	11	329
1922	1245	29	52	6	1.309	316	14	49	3	374	206	12	6	32	246	229	10	20	21	254
1923	1295	14	111	15	1.424	299	10	26	4	329	207	6	10	9	229	236	30	20	12	263
1924	703	39	670	47	1.451	458	10	53	15	517	213	7	9	15	236	367	28	17	24	395
1925	502	91	987	7	1.540	521	14	35	23	565	260	6	15	73	306	234	21	28	20	269
1926	166	575	1184	9	1.811	482	9	22	15	513	311	13	20	105	376	366	9	12	22	384
1927	530	158	791	48	1.470	551	13	13	41	577	376	10	25	142	432	544	13	7	34	556
1928	615	321	815	6	1.691	540	10	14	21	564	286	14	26	141	459	748	20	3	48	758

¹⁾ Ontleend aan de maandstatistiek van den In-, Uit- en Doorvoer van het Centraal Bureau voor de Statistiek; zie voorts noot 1) op pag. 7.

(In 1000 tonnen — ton is 1000 KG.)¹⁾

Jaar	Koffie			Tabak			Thee			Cacaoboonen			Huiden en Vellen												
	Ter zee		Langs rivieren en kanalen.	Ter zee		Langs rivieren en kanalen.	Ter zee		Langs rivieren en kanalen.	Ter zee		Langs rivieren en kanalen.	Ter zee		Langs rivieren en kanalen.										
	Aanv.	Afv.	Aanv. Afv.	Aanv.	Afv.	Aanv.	Afv.	Aanv.	Afv.	Aanv.	Afv.	Aanv.	Afv.	Aanv.	Afv.										
1921	99	52	0,2	10	112	62	29	0,9	6	86	13	9	0,01	0,2	21	55	22	0,9	6	35	7	6	0,4	1	12
1922	81	39	0,1	8	92	50	27	0,7	12	76	12	10	0,1	0,3	19	56	16	1	6	61	6	7	0,2	2	11
1923	69	35	0,3	6	77	57	26	2	5	78	16	9	0,06	0,2	20	70	19	2	4	76	7	7	0,4	2	13
1924	96	46	0,6	13	110	64	25	5	12	97	17	11	0,1	0,3	23	70	18	2	8	79	9	4	0,3	4	14
1925	87	37	0,3	13	98	74	20	1	15	102	14	8	0,05	0,1	18	74	13	2	10	83	10	4	0,6	4	14
1926	88	37	0,4	16	100	62	18	1	16	93	16	10	0,02	0,2	21	71	8	1	9	78	11	8	3	7	21
1927	95	39	0,5	18	106	68	21	1	19	99	19	12	0,03	0,2	25	79	12	1	12	96	11	8	3	7	20
1928	105	11	0,9	21	118	60	20	1	21	95	19	11	0,03	0,2	24	76	13	1	11	85	15	9	3	9	25

¹⁾ Ontleend aan de maandstatistiek van den In-, Uit- en Doorvoer v/h. Centraal Bureau voor de Statistiek; zie voorts noot 1) op pag. 7.

geen een vooruitgang met bijna 12 pCt. beteekent. Deze toeneming is zoowel het stuk- als het massagoederenverkeer ten goede gekomen, die achtereenvolgens van 3,74 miljoen ton en 3,09 miljoen ton in 1927, tot 4,12 miljoen ton en 3,54 miljoen ton stegen.

Een nadere analyse van het massagoederenverkeer verschaft de voorafgaande tabel, gevende voor de jaren 1921 tot 1928 een overzicht van de hoeveelheden, in 1000 tonnen, van de aan- en afvoeren ter zee en langs rivieren en kanalen en van het totale havenverkeer van kolen, hout, minerale oliën en zaden en granen.

Uit deze tabel blijkt, dat de aan- en afvoer ter zee van kolen in het afgelopen jaar belangrijk is toegenomen. Het verkeer van hout en oliën is nagenoeg stationnair gebleven. De aanvoer ter zee van granen en zaden en daarmee het totale havenverkeer van deze goederen is aanzienlijk gestegen. Deze stijging is voornamelijk veroorzaakt door den vermeerderden aanvoer van zaden.

Met betrekking tot het stukgoederenverkeer geeft nevenstaande tabel een overzicht van den aan- en afvoer in 1000 tonnen van enkele artikelen, die voor Amsterdam van bijzondere beteekenis zijn, nl. van die van koffie, tabak, thee, cacao-boonen, huiden en vellen.

Verblijvend stemt het, dat de reeds zoo belangrijke koffie-aanvoeren in 1928 nog weder zijn toegenomen, dat de aanvoer van thee mede is vooruitgegaan en dat ook de beweging in huiden en vellen een verlevendiging vertoont. De aanvoeren van tabak en cacao-boonen gingen eenigszins achteruit. In dit verband zij nog opgemerkt, dat de afvoer ter zee van salpeter en kunstmest in 1928 ook weder zeer aanzienlijk is geweest: 119.000 ton, dat aan copra pl.m. 67.000 ton werd ingevoerd, dat ongeveer 175.000 ton kalk, tras, cement en krijt en pl.m. 85.000 ton kunststeen langs rivieren en kanalen werd aangevoerd.

Ten slotte nog het verkeer in Amsterdams luchthaven. Ging het goederenverkeer te water met enkele percenten vooruit, op Schiphol kan, vergeleken met het voorgaande jaar over 1928, zoowel wat het passagiers- als het goederenverkeer betreft, een veel aanzienlijker stijging worden vastgesteld.

Het aantal betalende passagiers toch steeg van 10.775 in 1927 tot 13.550 in 1928, terwijl het goederenverkeer van 499 ton tot 800 ton klom, hetgeen resp. een vermeerdering met ruim 25 pCt. en 60 pCt. beteekent. Wanneer men de genoemde getallen vergelijkt met die van 1920, in welk jaar het luchtverkeer op Schiphol werd geopend en toen ongeveer 400 passagiers en 23 ton goederen werden vervoerd, ziet men hoezeer het luchtverkeer gedurende de afgelopen jaren aan belangrijkheid heeft gewonnen. Amsterdam is waarlijk één der voornaamste centra van het internationale luchtverkeer geworden.

DE NIEUWE NATIONALE BANK VAN CHINA.

De oprichting, op 1 November jl., van het hoofdkantoor te Shanghai van de nieuwe „Central Bank of China”, volgende eenige dagen na de bekendmaking der statuten van deze bank, wordt genoemd als een belangrijke stap in de richting van financiële reconstructie van China onder de nieuwe nationalistische regering te Nanking. Of het inderdaad zoo zal blijken te zijn, moet de toekomst leeren.

Indien namelijk de oprichting van deze bank een schakel voorstelt in een goed overwogen plan, waarin o.a. ook een hervorming van het muntwezen — al blijve dit voorsnog op een zilveren basis — opgenomen is, en zoo'n plan wordt consequent en effectief doorgevoerd, dan zou de thans genomen stap voorzeker kunnen worden geacht van groote beteekenis te zijn. Blijkt het echter niet meer te zijn dan een voortzetting van de sinds 1900 meermalen herhaalde pogingen om een regeeringsbank in het leven te roepen waarmee, met behulp van door de regering toegekende monopolies of andere prerogatieven, een

zoo groot mogelijk voordeel moet worden verkregen — pogingen, welke zelfs in deze nauwere opvatting beschouwd, weinig geslaagd moeten heeten, — dan is er ook van deze jongste ontwikkeling geen groot heil te wachten.

Wij zullen de lezers niet vermoeien met een opsomming van de lijdensgeschiedenis van de diverse Chineesche regeringsbanken sinds 1900 opgericht, om in min of meer buitenlandschen vorm het werk van nationale circulatiebanken uit te voeren. Zoo heeft men gehad de Hupu bank (bank van het departement van financiën) die een kort bestaan had, en de Taching bank (genoemd naar de dynastie), die na een wisselvallig bestaan en uiteenlopend succes in de diverse handelscentra, vanwege de revolutie van 1911 ineengestort is. Op hare puinhoopen werd in 1913 de „Bank of China” gevestigd. Deze bank kwam reeds drie jaar na hare oprichting te staan in de vreemde positie van een door de regeering opgedrongen „moratorium”, waartegen de voornaamste tak — die van Shanghai — zich met hand en tand en met succes verzette! Dit is wel een sterk voorbeeld van het verschil in de opvattingen, die omtrent de plichten van een regeringsbank gekoesterd kunnen worden van de zijde der regeering tegenover die van de aandeelhouders en vakkundige directies. Het is ook aan dezen te danken geweest, dat de Bank of China zich in die jaren nog vrij goed in diverse handelscentra heeft staande kunnen houden en nuttig werk voor den handel verricht.

De groote concurrent voor de Bank of China is altijd geweest de „Bank of Communications”, eveneens een regeringsbank, in 1907 door het verkeersministerie ingesteld en in 1914 gereorganiseerd. Met een chronisch ongedekte biljettencirculatie, sterk onder den invloed van politieke cliques, gaarne zwichende voor het moratorium van 1916 en met geringere vakkennis beheerd, heeft deze bank zich niet de mate van vertrouwen weten te verwerven, die de Bank of China nog ten deel gevallen is. Een groote strijd tusschen deze twee regeringsbanken ging om de bewaring der douanegelden, die geen van beide echter meer dan hier en daar voor korte tusschenpoozen heeft kunnen bemachtigen. Het geld bleef in de *buitenlandsche* banken!

Een zeer welsprekende verklaring van dit verschijnsel vindt men in de geschriften van Soen Jat-sen, den thans gecanoniseerden nationalistischen leider. Zoo beweert deze o.a. in zijn tweede lezing over de „San Min Chu-I” („Drie volksbeginselen”), dat „onze landslieden niet het minste vertrouwen stellen in de Chineesche banken, dat bijv. de inwoners van de provincie Kwangtung al hun geld in de buitenlandsche banken deponeren en zich slechts bij hooge uitzondering van de Chineesche banken bedienen, dat de eertijds door de provinciale bank van Kwangtung uitgegeven banknoten thans waardeloos zijn, en dat het volk niet alleen de biljetten van de buitenlandsche banken in China boven die der Chineesche banken preferereert, maar zelfs buitenlandsch papier boven Chineesch *zilvergeld*!”

Zonder den auteur van deze ietwat krasse veroordeeling van het bankwezen van zijn eigen land verder te volgen in de eigenaardige economische beschouwingen, die hij eraan vastknoopt, en zonder het gevaar van generaliseeren uit het oog te verliezen, mogen wij uit zoo'n bewering van dezen oer-patriot toch wel concludeeren, dat alles wat er sinds de revolutie van 1911 tot op heden is gepresteerd op het gebied van het Chineesche bankwezen, toch bedroevend weinig is geweest.

Hierin moet nu de nieuwe centrale bank tegemoet komen. Of zij ertoe instaat is? Aan goeden wil ontbreekt het zeker niet, zoomin vermoedelijk aan ernstige pogingen van de zijde van enkele hooggeplaatste personen, zooals de gouverneur van de nieuwe bank, tevens minister van Financiën, T. V. Soeng, die

bekend staat als een degelijk financier met Amerikaansche opleiding en practijk. Maar zullen deze personen den stroom weten te keeren, en schuilt niet juist een gevaar in de bovengenoemde combinatie van ambten? Kenschetsend is zij ook voor de geheele positie van de bank, waarvan zoowel personen als politiek absoluut in regeeringshanden zijn.

De statuten van de nieuwe Nationale Bank, een weinig verkort weergegeven, luiden als volgt:

Art. 1. De Centrale Bank van China is de regeringsbank.

Art. 2. Haar kapitaal bedraagt 20 miljoen nationale zilveren dollars, welk bedrag in één keer door de schatkist gestort zal worden. Terstond daarop zal de bank in werking treden. Eventuele uitbreiding van kapitaal kan, zoo noodig, plaats vinden op besluit van den Raad van Bestuur (Court of Directors), met goedvinden van de Commissie van Toezicht (Supervisory Committee) en bekrachtiging van de nationale regeering. Zoo'n uitbreiding van kapitaal mag den vorm aannemen van een uitgifte van aandeelen aan particulieren, maar in geen geval mag het totaal van het particuliere aandeelenbezit 49 pCt. van het geheele kapitaal overschrijden.

Art. 3. De Centrale Bank van China wordt gevestigd te Shanghai, en mag bijkantoren en agent-schappen op andere plaatsen vestigen.

Art. 4. Het charter is gegund voor den tijd van 30 jaar met verlenging onder regeeringsgoedkeuring.

Art. 5. De bijzondere rechten van de bank zijn:

1. De uitgifte van biljetten onder desbetreffende wettelijke bepalingen.

2. Het aanmunten en in circulatie brengen van de nationaal gangbare munt.

3. Het voeren van de administratie der schatkist.

4. De emissie en bediening der regeeringsleeningen.

- Art. 6. De bepalingen, waaronder bovengenoemde bijzondere functies zullen worden uitgevoerd, moeten door de regeering worden goedgekeurd.

- Art. 7. De bank mag zich bovendien bezighouden met het volgende:

1. Handel in regeringsfondsen en eerste-rangs handelspapier.

2. Valuta en wisselzaken.

3. Handel in goud, zilver en vreemde munt.

4. Het ontvangen van deposito's en de bewaring van fondsen en ander waardepapier.

5. Het verstrekken van voorschotten tegen munt of muntmetaal.

6. Het doen of ontvangen van betalingen ten behoeve van het publiek.

7. Het verstrekken van leeningen, op termijn of in r.-c., tegen zekere, door de regeering te specificeren en te waarborgen fondsen, waarbij echter bedrag en interest door den Raad van Bestuur worden bepaald.

- Art. 8. De bank mag zich *niet* ophouden met zaken van speculatieven aard, of met het volgende:

1. Beleeningen tegen, of handel in, onroerend goed, behalve voor eigen gebruik.

2. Hetzelfde met betrekking tot effecten in het algemeen.

3. Beleeningen tegen goederen.

4. Het financieeren, direct of indirect, van een industriele of handelsonderneming.

5. Beleeningen zonder onderpand, of tegen onderpand zonder marktwaarde.

- Art. 9. De regeering benoemt negen personen om te zamen den Raad van Bestuur te vormen. Hiervan moeten drie leden respectievelijk uit industriele, handels- en bankierskringen gekozen worden. De leden van den raad worden aangesteld voor drie jaar, met eventuele verlenging van regeeringswege. De regeering benoemt voorts vijf van bovengenoemde negen leden als de Directie (Managing Directors). Dezen mogen terzelfder tijd geen betrekking in een andere bank bekleeden.

Art. 10. De bank heeft een gouverneur en een vice-gouverneur. Beiden worden uit de leden der directie aangewezen en door de regeering benoemd voor den tijd van drie jaar met eventuele herbenoeming.

Art. 11. De gouverneur heeft het algemeene beheer over de bank en is tevens voorzitter van den Raad van Bestuur. Hij wordt in een en ander bijgestaan, zoo noodig vervangen, door den vice-gouverneur.

Art. 12. De regeering benoemt verder zeven personen als leden van een Commissie van Toezicht, waarvan de leden twee aan twee respectievelijk uit handels-, industriele en bankierskringen worden gekozen en een uit de regeeringscomptabiliteit (hier volgen eenige minder belangrijke bepalingen omtrent diensttermijn, verlenging, enz., alles weer onder regeeringssanctie).

Art. 13. De Centrale Bank van China zal verdeeld zijn in twee afdelingen, een voor bankzaken en een voor uitgifte. Elke afdeling zal staan onder een directeur (General Manager), door de regeering te benoemen op voordracht van den gouverneur.

Art. 14. De functies van den Raad van Bestuur zullen bestaan in:

1. Formuleeren van de bankpolitiek, 2. bepalen van het bedrag der biljettencirculatie, 3. centraliseeren der reserve, 4. goedkeuren van de begroting en de rekeningen van de bank, 5. opstellen van de bankreglementen, 6. vestigen of opheffen van bijkantoren en agentschappen, 7. beslissen omtrent kapitaaluitbreiding, 8. in behandeling nemen van diverse zaken op last van den gouverneur.

Art. 15. De plichten van de Commissie van Toezicht zijn als volgt;

1. Onderzoeken van alle rekeningen der bank, 2. onderzoeken van de reserve, 3. onderzoeken van de begrotingen en staten van de bank.

Art. 16. Aan het einde van ieder jaar zullen alle rekeningen afgesloten worden en de navolgende staten opgemaakt en aan Raad van Bestuur en Commissie van Toezicht worden voorgelegd voor doorzending naar de regeering:

1. Een staat van inventaris aan de bank;
2. Een balansstaat;
3. Een verslag omtrent den staat van zaken van de bank;
4. Opgave omtrent verdeling van de winst.

Art. 17. Ieder jaar zal de bank alles wat er meer is dan 50 pCt. van de netto-winst (is dat ook niet altijd 50 pCt.?) toevoegen aan de reserve.

Art. 18. De gouverneur mag met goedvinden van den Raad van Bestuur toestemming aan de regeering aanvragen om de noodige veranderingen in deze statuten aan te brengen.

Art. 19. De bank zal op grondslag van de statuten de noodige reglementen opstellen voor goedkeuring van de regeering.

Art. 20. Deze statuten treden in werking op den dag van afkondiging.

In het bovenstaande herkent men het curieuze hybride effect van een op Westersche lijnen gemodelleerd schema, aangevuld of geamendeerd in een Chineesch politiek comité. Doch zulke statuten komen er in China minder op aan dan bij ons. Hun hoofdbetekenis ligt in de façade en het aantal nieuwe betrekkingen, dat er in wordt gecreëerd. Voor het reële werk van zoo'n bank zijn er te Shanghai genoeg knappe Chineesche bankiers en compradores te vinden die er — ook zonder, of trots statuten — een schitterend succes van kunnen maken, gegeven wat kapitaal, een klinkenden naam en eenige regeeringsprivileges. Noch kunnen de statuten uit zichzelf den wil en de macht scheppen om er werkelijk een *new departure* van te maken. Daartoe hoort nog iets anders, dat men hopen mag eenmaal uit Jong China voort te zien komen.

Een moeilijk probleem voor deze nieuwe instelling

is het gelijktijdige bestaan van twee andere „centraal-nationale” banken, door *dezelfde* regeering achtereenvolgens te Kanton (in 1924) en te Hankou (in 1926) opgericht. Deze instellingen hebben vrijwel onafhankelijk van elkaar gefungeerd. De eerste heeft zich over het algemeen goed kunnen houden, maar die te Hankou zit met een groote ongedekte circulatie en dus sterk gedeprecieerd papier. Het is de bedoeling, dat de nieuwe centrale bank geleidelijk de circulatie van haar naamgenoot te Hankou zal revaloriseeren, schoon voorbehoudende, dat er geen organisch verband tusschen de twee instellingen bestaat.

De nieuwe bank zal papiergeld uitgeven in biljetten van 1, 5, 10, 50 en 100 zilveren dollars „national currency”. Wat dit laatste beteekent, weet men niet juist te vertellen, maar men neemt aan, dat het de „national dollar” van 1914 is, die 23.97795048 gram fijn zilver moet bevatten. (Het is niet zonder eenige inspanning, dat men zich in dit verband een honderd-duizendste milligram zilver indenk!) De circulatie moet in haar geheel gedekt zijn, nl. 60 pCt. in metaal en 40 pCt. in fondsen onder regeeringsgarantie of goed gangbaar handelspapier. Een staat van circulatie en dekking moet iedere tien dagen gepubliceerd worden.

Een monopolie van uitgifte heeft deze nieuwe bank geenszins, daar de oude Bank of China en de Bank of Communications nog hun recht blijven behouden om biljetten in circulatie te brengen (eerstgenoemde onder een juist vóór eenige dagen hernieuwd charter), waarbij vermoedelijk ook nog bankpapier van andere Chineesche, en natuurlijk ook van de bekende buitenlandsche banken, zooals de Hongkong en Shanghai Bank, in omloop zullen blijven bestaan. Daar bovendien de biljetten der nieuwe centrale bank, schoon gepromoveerd tot wettig betaalmiddel, slechts te Shanghai verzilverd kunnen worden, kan hier ook niet gesproken worden van een door het geheele land gangbare circulatie, en houden de „cash shops” nog vrij spel in hun dagelijksche bezigheid van op en neer noteeren en manipuleeren, afgezien nog van een eventueel op werkelijke gronden gebaseerde depreciatie, waaraan de nieuwe nationale biljetten — als het zoover komen mocht — trots alle regeeringsmandaten of bedreigingen ook niet zouden kunnen ontsnappen.

Volgens mededeeling van den nieuwen gouverneur Soeng, in zijn inaugurale rede gedaan, zal de bank een groot, driedig doel voor oogen houden, nl.:

1ste. het brengen van eenheid en stabilisatie in het Chineesche muntstelsel om aldus een einde te maken aan „the state of indiscriminate confusion”, waarin volgens zijn zeggen het stelsel thans verkeert.

2de. het scheppen van een nationale schatkist administratie in plaats van de huidige verbrokkeling van regeeringsgelden in allerlei particuliere banken.

3de. het stabiliseeren van de geldmarkt, door in tijden van schaarschte de andere banken tegemoet te komen en omgekeerd bij een te overvloedige geldmarkt den rentevoet kunstmatig te stijven.

Er zullen wel weinigen in China zijn, — behoudens (en daar zit juist de kneep!) alle banken, bankjes en cash-shops, — die den heer Soeng in deze loffelijke voornemens niet „more power to his elbow” toewenschen.

Eenigszins opvallend is het, dat in deze reorganisatieplannen betreffende het muntwezen nergens gerept wordt van de invoering van een gouden basis, zooals in de eerste jaren van de republiek met zooveel ernst in studie en overweging genomen werd, getuige de vele adviezen die daaromtrent in 1912-'14 werden ingewonnen. Wij denken in het bijzonder aan het zoo zorgzaam uitgewerkte plan van Mr. G. Vissering, dat bij uitstek geëigend was om *tijdens* en *naast* de vigeerende toestanden ingevoerd te worden om zodoende langzamerhand het bestaande moeras te draineeren en de financieele stroomingen

in gezonde beddingen te leiden. Had kort daarna niet de oorlog zijn demoraliseerenden invloed ook op de staatslieden van Peking doen gelden, dan had deze zaak wellicht nog verderen voortgang kunnen hebben.

Thans staan de nationalistien aan het roer, die zooveel hooger heeten te staan dan de „quasi-republikeinen” van 1912. Waarom stellen zij zich dan een minder vooruitstrevend doel voor oogen dan hun voorgangers?

THOS. T. H. FERGUSON.

Dec. 1928.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE BUITENLANDSCHE HANDEL VAN DE UNIE DER SOCIALISTISCHE SOWJET-REPUBLIEKEN.

De Heer G. Böse, te Heidelberg, schrijft ons:

Het vaak geciteerde gezegde van Wyschnjegradski, Minister van Financiën, gedurende het Tsarenregime: „Wij zullen ons niet verzadigd eten, doch exporteeren”, is een passende, doch uit den aard der zaak te spitse, karakteristiek van de buitenlandsche handelspolitiek van Rusland vóór den oorlog. De bijzondere sociale structuur, het ontbreken van een grooten middenstand in de steden en op het platteland en hierdoor van de voorwaarden voor een krachtige economische ontwikkeling binnen het kapitalistisch systeem, kwam in de samenstelling van de betalings- en handelsbalans tot uitdrukking. Door de aanzienlijke schuld aan het buitenland stroomden jaarlijks grootte bedragen aan rente en aflossing, die op ongeveer 250 miljoen roebel (vóóroorlogsche pariteit) worden geschat, het land uit. Bijgevolg diende een deel van den uitvoer enkel en alleen als equivalent voor de betaling van de schuldeischers in het buitenland. Bij den invoer namen weelde-artikelen een plaats van beteekenis in, al zal het door de officiële Sowjetpers gepubliceerde cijfer van ca. 15 pCt. van den totalen invoer wel te hoog zijn. Daarnaast bestond het voornaamste deel van den invoer uit alle mogelijke soorten, fabrikaten en machines. Volgens de economische politiek van het Tsarenrijk moest de uitvoer noodzakelijkerwijs den invoer dekken en bovendien tegenwaarden scheppen voor de passieve betalingsbalans om zodoende den wisselkoers op de internationale markt te steunen. De ruggegraat van den export was echter de uitvoer van graan; de hiervoor benodigde hoeveelheid werd door een met drastische strengheid toegepaste belastingdruk op de plattelandsbevolking verkregen, zelfs, wanneer de levensomstandigheden de onttrekking van dit belangrijke voedingsmiddel verboden. De uitvoer van grondstoffen, die door den grooten rijkdom van het land en tengevolge van de industrialisatie als toekomstige activa der handelsbalans de grootste aanmoediging zou hebben verdiend, bleef betrekkelijk beperkt. Zooals in alle oorlogvoerende landen, was ook hier de toestand gedurende den oorlog onderworpen aan de oorlogsbehoefden en kan dus als economisch verschijnsel in dit verband buiten beschouwing blijven.

De ontwikkeling van den buitenlandschen handel van Rusland werd door de bolsjewistische revolutie geremd, wat practisch echter gedurende de eerste jaren der Sowjetherschappij, toen burgeroorlog en blokkade van de Westersche mogendheden elke geregelde verbinding met het buitenland onmogelijk maakten, nog niet bemerkbaar was. Voor den eersten keer werd de handel met het buitenland op 22 April 1918 door een decreet geregeld, dat langen tijd om bovenvermelde redenen slechts een formeel-juridisch karakter droeg. De navolgende passage in den tekst heeft de grootste beteekenis: „De geheele handel met het buitenland wordt genationaliseerd; de handels-transacties — de in- en verkoop van alle soorten producten (van mijnbouw, verwerkende industrie, landbouw, enz.) — met buitenlandsche staten en particuliere handelsondernemingen in het buitenland worden namens de Russische Republiek door speciaal hiertoe

gemachtigde organen uitgevoerd. Elke handelstransactie met het buitenland tot in- en uitvoer buiten deze organen om is verboden.”

Deze bepalingen werden door het decreet van 11 Juni 1920 concreter en het nieuw opgerichte Commissariaat voor den Buitenlandschen Handel werd met de uitvoering en de controle belast. Het door dit commissariaat gevoerde praedicaat „staatsmonopolie voor den buitenlandschen handel” ontstond pas later. Voor de verdere uitbreiding van het monopolie werden als uitvoerende organen van den staat met exterritoriale rechten handelsvertegenwoordigingen opgericht in de landen, waarmede handelsverdragen waren gesloten. Daarnaast bestaan staatsbedrijfsorganisaties en centrale bonden van landbouw- en verbruikscoöperaties, wier taak zoowel een collecteerende (voor den uitvoer) als een distribueerende (voor den invoer) is. Ook eenige zoogenaamde gemengde bedrijven, die én met staats- én met particulier kapitaal werken, werden in dit net van een door den staat gemonopoliseerden buitenlandschen handel opgenomen, dat bij de controle door het Commissariaat voor den Buitenlandschen Handel strak wordt aangehaald. De verordening van 18 November 1925, waarbij de samenvoeging der tot nog toe gescheiden commissariaten voor den buiten- en binnenlandschen handel werd gelast, is een belangrijke stap op den weg naar verdere ontwikkeling. De regeering achtte zulks gewenscht, daar de taak van toezicht op en beïnvloeding van de productie ten slotte niet van de regeling van de consumptie te scheiden valt. In de jaren 1926 en 1927 werden voor verschillende industriële groepen in- en uitvoermaatschappijen opgericht, die als interne organen van het Commissariaat voor den Buitenlandschen Handel niet naar buiten optreden.

Na de opheffing van de blokkade in 1920 werden de handelsbetrekkingen met het buitenland hervat. Elke mogelijkheid tot vermeerdering van den invoer werd door het uitgeputte land met beide handen aangegrepen; overschotten voor export werden echter nauwelijks verkregen. Deze phase van bevrediging der eerste levensbehoefden duurde tot ongeveer 1922. Daarna brak een rustiger periode aan en trachtte men den uitvoer in evenwicht te brengen met den invoer. Zoowel de uitvoer van graan als van andere landbouwproducten steeg tot 1924 aanzienlijk. Grondstoffen en halffabrikaten namen bij den invoer de voornaamste plaats in. Bij de uitvoering van het industriële programma bepaalde men zich aanvankelijk slechts tot het in bedrijf nemen van oude reeds bestaande fabrieken, waardoor de invoer van machinale inrichtingen minder in aanmerking kwam. De buitenlandsche handel gedurende het bedrijfsjaar 1 Oct. 1924 tot 30 Sept. 1925 werd sterk beïnvloed door den zeer ongunstigen oogst, waardoor invoer van levensmiddelen noodzakelijk was. De invoer van grondstoffen en halffabrikaten voor industriële doeleinden nam in 1925/26 aanzienlijk toe. De werkelijke opbloei van de industrie kwam pas in 1926/27 op de handelsbalans tot uitdrukking. De invoer van machines en installaties steeg. Deze tendens, die in het bedrijfsjaar 1927/28 nog werd versterkt, toont, tezamen met een geringere beteekenis van den graanuitvoer en een verstrekkende compensatie hiervoor door vermeerdering van den uitvoer van andere landbouwproducten zoowel als van industriële grondstoffen en fabrikaten, den tegenwoordigen stand van den buitenlandschen handel van het bolsjewistische Rusland.

De Sowjetregeering trachtte en tracht nog door een reeks verdragen haar monopoliesysteem van den buitenlandschen handel te steunen. Het eerste handelsverdrag, in het begin van 1921 met Engeland gesloten, werd niet geratificeerd. Zodoende was het eerste van kracht geworden verdrag dat met Italië van 1924. Daarop volgden verdragen met Duitschland (1925 op grond van meestbegünstiging), Turkije, Noorwegen,

Letland, Perzië enz. De bolsjewistische regeering verklaarde herhaaldelijk en bekrachtigde zulks ook door de verordening van den Volkcommissaris van 17 Mei 1927, „dat handelstransacties met het buitenland over het algemeen slechts met die landen mogen worden afgesloten, waarmede de Sowjetunie normale diplomatieke betrekkingen onderhoudt.” Het voorbeeld van de Vereenigde Staten, die nog steeds de bolsjewistische regeering niet officieel hebben erkend en toch een belangrijke plaats op de buitenlandsche handelsbalans van Sowjet-Rusland innemen, schijnt zulks te logenstraffen. De Sowjetautoriteiten weelleggen elke verwijzing naar dit feit als niet steekhoudend, daar volgens haar meening de handel met de Vereenigde Staten onder normale diplomatieke betrekkingen nog veel grootere afmetingen zou aannemen. Het ligt voor de hand, dat het sluiten van verdragen tusschen kapitalistische landen en een staat, zooals de Unie der socialistische Sowjetrepublieken, met bijzondere moeilijkheden gepaard gaat. Het staatsmonopolie van den buitenlandschen handel wordt als het grootste beletsel beschouwd, dat door starre en autocratische handhaving het initiatief en den handelsgeest van particulieren niet kan vervangen en tot schade en wrijving moet leiden.

Het vasthouden aan het monopolie van den buitenlandschen handel is voor Sowjet-Rusland in de eerste plaats een kwestie van politiek prestige; het prijsgeven van dit stelsel zou inbreuk op het economisch systeem der bolsjewisten maken en noodzakelijk tot verdere consequenties leiden. Bij verdediging van dit monopolie met economische argumenten mag laatstgenoemd feit niet uit het oog worden verloren, indien men het wezen van den Sowjetstaat met zijn nauwe betrekkingen tusschen economie en politiek en de overheersching van de politiek niet wil voorbijgaan. Het Bolsjewisme beschouwt juist de sterke centralisatie van den buitenlandschen handel als een economisch voordeel, daar deze eerst een beter overzicht over het bedrijfsleven geeft en dientengevolge ook een grootere bewegingsvrijheid in het belang van een doelmatige verdeling der goederen onder de verschillende bedrijfstakken biedt.

Toch valt niet te loochenen, dat de omzet van den buitenlandschen handel slechts ongeveer 50 pCt. in vergelijking met de vóóroorlogsche periode bedraagt, terwijl de productie over het algemeen het vóóroorlogsch peil nadert, in sommige bedrijfstakken zelfs overtreft. Het is stellig verkeerd, hieraan zonder meer negatieve gevolgtrekkingen vast te knopen, want een omvangrijke buitenlandsche handel is op zich zelf nog geen bewijs van groote welvaart, in geen geval, wanneer de stijging van den uitvoer, zooals vóór den oorlog in Rusland, ten koste van de productiekrachten gaat. De Sowjets wijzen er dan ook steeds weer op, dat het in de eerste plaats op een verheffing van het algemeen levenspeil in het binnenland en dan pas op verkrijging van een voordeelige handelsbalans met het buitenland aankomt, die bovendien niet meer in die mate, zooals onder het Tsaristisch regime, in dienst van aflossing en rentebetaling behoeft te worden gesteld.

Deze achteruitgang wordt ook verklaard door structuurveranderingen, die inmiddels hebben plaatsgevonden en die een deel van den buitenlandschen handel door den binnenlandschen handel hebben vervangen. Tengevolge van de gestegen binnenlandsche productie blijven grondstoffen, die vóór den oorlog werden uitgevoerd en na verdeling weer werden ingevoerd, in het land. Uit de navolgende vergelijkende tabel blijken de veranderingen in de samenstelling van den uitvoer:

Uitvoer van:	1913	1924	1926/1927	1e halfj. 1927
Landbouwproducten	72,6	62	50	44 %
Pelteryen	1,1	5	11	13 %
Mijnbouw-en-industrieprod.	26,3	33	39	39 %
	100	100	100	100 %

Onder de mijnbouw- en industriële producten nemen erts en naphta de voornaamste plaats in. Over het algemeen kan men van de buitenlandsche handelsstatistiek van de U. S. S. R. zeggen, dat tot en met 1922/23 slechts de cijfers voor het verkeer over de Europeesche grenzen met half betrouwbaar nauwkeurigheid werden vastgesteld, terwijl die voor het verkeer over de Aziatische grenzen, dat gedurende de laatste jaren gemiddeld ongeveer 10 pCt. van den totalen buitenlandschen handel heeft bedragen, eerst na dat tijdstip beschikbaar zijn. Bovendien staan voor de jaren 1920 tot 1923/24 slechts statistische gegevens in vóóroorlogsche roebels ter beschikking. De cijfers der volgende tabel over den totalen buitenlandschen handel, d.w.z. zoowel over het verkeer via Europa als via Azië, zijn in 1000 Tscherwonezroebels berekend:

	Export	Import	Totaal	Saldo
1924/25..	575.259	723.501	1.298.760	— 148.242
1925/26..	676.620	756.332	1.432.952	— 79.712
1926/27..	770.543	712.691	1.483.234	+ 57.852

Op de beteekenis van den graanuitvoer voor den buitenlandschen handel werd reeds boven gewezen; het aandeel in den totalen uitvoer daalde in 1926/27 tot ongeveer 27 pCt., hoewel de oogst in dat jaar bijzonder gunstig was. In 1927/28 ging de uitvoer verder achteruit, doch dit werd door den vermeerderden uitvoer van andere landbouwproducten (zooals boter, eieren, gevogelte, wild, enz.) bijna gecompenseerd.

Het monopolie van den graanuitvoer is in handen van de N.V. „Exportchleb”, waarvan de voornaamste aandeelhouders tot de organisaties en coöperaties, betrokken bij den Russischen graanhandel, behooren. De landbouwproducten vormden in 1923/24, 69,8 pCt. van den totalen uitvoer, in 1924/25 tengevolge van den slechten oogst in 1924 slechts 59,8 pCt. De uitvoer van industriële en andere producten bedroeg in 1923/24 30,2 pCt., 1924/25 40,2 pCt., 1925/26 36,6 pCt. en 1926/27 33,6 pCt. van den totalen uitvoer, tegen 19,1 pCt. vóór den oorlog. Vooral de uitvoer van hout, erts en naphta is sterk gestegen; de uitvoer van naphta bedraagt, ondanks de hevige concurrentie, die dit artikel op de wereldmarkt ondervindt, twee en een half maal zooveel als vóór den oorlog. De volgende tabel geeft een overzicht van den totalen uitvoer uit de U. S. S. R. gedurende de laatste drie jaren

	(in millioenen Roebels)		
	1925/26	1926/27	1927/28 ¹⁾
Engeland	187,1	197,5	147,7
Duitsland	111,0	167,3	185,4
Ver. Staten	25,0	17,3	22,1
Frankrijk	39,8	54,1	40,4
Italië	33,5	37,7	
Letland	63,5	57,4	
Polen	3,1	19,5	
Finland	4,5	10,5	
Nederland	21,1	23,2	
België	18,6	13,2	
Estland	17,0	6,9	
Zweden	3,3	6,2	
Denemarken	10,4	9,9	
Tsjecho-Slowakije ..	0,5	2,2	3,74
Overige landen	50,6	55,3	

Terwijl Engeland in 1926/27 nog aan het hoofd stond, nam Duitschland in 1927/28 reeds de leiding over.

De volgende tabel toont de voornaamste uitvoerartikelen van de U.S.S.R. voor den wereldhandel:

	1925/26	1926/27	
Tarwe	3,9	6,1	pCt. v. d. totalen uitvoer.
Rogge	16,7	27,4	" " "
Boter	6,1	6,5	" " "
Eieren	16,6	9,1	" " "
Aardolie	4,9	5,5	" " "
Hout	8,2	10,0	" " "

¹⁾ Voor het jaar 1927/28 zijn slechts de cijfers voor enkele landen weergegeven.

Het handelsvolume is nog lang niet zoo groot als vóór den oorlog. Zooals reeds opgemerkt, is de toenemende invoer van machines en gereedschap, het gevolg van het groeiende industrialisatieproces. Het aandeel hiervan in den totalen invoer bedroeg in 1923/'24 nog slechts 7 pCt., in 1926/'27 reeds 21 pCt. In 1927/'28 trad nog een verdere stijging in, die ten deele aan het door Duitschland verleende crediet van R.M. 300 miljoen moet worden toegeschreven. Ook de invoer van landbouwmachines speelt een groote rol, treedt echter ten opzichte van den invoer van machines voor industriële doeleinden steeds meer op den achtergrond. De U.S.S.R. stond in 1924 bij de landen, die machines invoeren, op de 20ste plaats, in 1927 reeds na Canada en Groot-Brittannië op de derde. De voor de industrie bestemde goederen bedroegen in 1926/'27 ongeveer 85,3 pCt. van den totalen invoer tegen 78,1 pCt. in 1925/'26. Het aandeel der verschillende landen in den invoer der U.S.S.R. blijkt uit navolgende tabel:

	(in miljoenen Roebels)		
	1925/'26	1926/'27	1927/'28 ¹⁾
Duitschland	172,2	157,7	242,0
Engeland	125,4	97,1	45,4
Ver. Staten	119,9	143,4	181,5
Frankrijk	19,0	21,7	35,3
Italië	23,2	3,2	
Letland	4,4	1,6	
Polen	9,2	13,1	
Finland	14,7	17,7	
Nederland	6,8	4,9	
België	1,9	0,1	
Estland	6,5	3,6	
Zweden	20,4	11,8	
Denemarken	1,7	0,9	
Tsjecho-Slowakije ..	18,1	10,8	17,2
Egypte	26,6	20,8	
Australië	16,8	15,6	
Overige landen	86,9	99,8	

¹⁾ Zie noot op blz. 13.

In 1926/'27 stond Duitschland reeds aan het hoofd, in 1927/'28 bedroeg het aandeel van dit land 31,5 pCt.; daarop volgden de Vereenigde Staten.

Terwijl de handelsbalans over 1926/'27 sloot met een actief saldo van bijna 58 miljoen Tscherwonez-roebel, geeft zij tengevolge van een belangrijke toename van den invoer in 1927/'28 weder een passief saldo te zien. Deze passiviteit werkt echter op de betalingsbalans niet ten volle door, daar een groot deel van den invoer van productiemiddelen door credieten op langen termijn plaats vond.

Resumeerend kan men zeggen, dat de economische politiek van de U. S. S. R. tot strekking heeft, de handels- en betalingsbalans zooveel mogelijk onafhankelijk van de schommelingen van den graanuitvoer te maken. Als compensatie hiervoor moet de uitvoer van de overige landbouwproducten, die door intensieven arbeid worden verkregen, stijgen. Voorts vormt het aanmoedigen van het industrialisatieproces een punt op het bolsjewistisch programma, dat gedurende tal van jaren een grooten invoer van productiemiddelen vereischt.

Vanzelfsprekend stelt de stabiliteit van den wisselkoers aan dezen toenemenden invoer grenzen.

DE BUITENLANDSCHE CREDIETVERLEENING AAN HONGARIJE.

De heer K. von Buday te Budapest schrijft ons:

Volgens de berekeningen van Professor Fellner en den directeur van de Nationale Bank, Dr. Imrédy, was de vooroorlogse buitenlandsche schuld van Hongarije, berekend naar de tegenwoordige oppervlakte des lands, op 5.200 miljoen pengö te stellen. Bij dit cijfer werd echter geen rekening gehouden met den goudindex; indien wij deze in aanmerking nemen,

zou dit bedrag ongeveer 6.750 tegenwoordige pengö belooopen. Daartegenover bedraagt de buitenlandsche schuld van Hongarije met inbegrip van de in 1928 opgenomen leeningen op het oogenblik rond 2.300 miljoen pengö, waarvan ongeveer 1.150 miljoen na den oorlog, respectievelijk na 1924, werd opgenomen. Bij een vergelijking van deze bedragen krijgt men geen ongunstig beeld van de buitenlandsche schuld; bovendien moet men rekening houden met het buitengewoon groote kapitaalverlies, dat Hongarije heeft geleden door den oorlog en speciaal door de verdeling ingevolge het vredesverdrag van Trianon, dat slechts een derde van het vroegere rijk liet bestaan. Daarbij komt nog, dat Hongarije de inflatieperiode lang niet in die mate ter verruiming van zijn productieapparaat heeft weten te gebruiken als b.v. Duitschland. Voor het herstel van het evenwicht en voor de saneering der staatsfinanciën en van het economisch leven in in zijn geheel heeft Hongarije buitenlandsche hulp noodig gehad en is tot op een zekere hoogte nog steeds daarop aangewezen.

In Hongarije staat, evenals in Duitschland, het vraagstuk der buitenlandsche credietverleening in de publieke belangstelling. Wij kunnen echter geen vergelijking maken tusschen deze beide landen, omdat de geheele Duitse geld- en leeningspolitiek wordt beheerscht door het herstel-vraagstuk, dat voor Hongarije niet van zooveel belang is, daar de herstel-schuld 200 miljoen goudkronen, te betalen in 20 jaren, bedraagt. De betalingsbalans van Hongarije wordt dus door deze betalingen slechts in geringe mate beïnvloed. Daartegenover heeft Hongarije feitelijk te maken met een „binnenlandsche reparatie”, veroorzaakt door de gevolgen van den oorlog, waarop reeds werd gewezen, die aan dit land veel grootere schade en kapitaalverlies hebben berokkend dan aan Duitschland.

De buitenlandsche leeningen hebben tot dusverre geen nadeelige of inflationistische gevolgen gehad. Zij kunnen theoretisch gesproken ten slotte slechts in de toekomst dan moeilijkheden veroorzaken, indien door export of nieuwe credieten, de noodige buitenlandsche deviezen voor den leeningdienst niet verschaft zouden kunnen worden, aangezien dan de Nationale Bank goud zou moeten afgeven, wat weer tot credietbeperking en deflatie zou leiden. Daarom is het van belang, dat de buitenlandsche leeningen onder scherpe contrôle staan, zoowel wat haar opneming als haar belegging betreft, want slechts die credieten zijn gerechtvaardigd, welke productieve doeleinden dienen en zodoende de bedragen voor rentebetaling en aflossing opbrengen en bovendien nog een overschot laten voor de bevordering van de kapitaal-accumulatie.

Sinds de eerste leening van Hongarije na den oorlog, de Reconstructie-leening, in 1925 werd uitgegeven, heeft een groote verandering plaatsgevonden in de positie van Hongarije op de internationale geldmarkt. Destijds ging het onderbrengen van deze leening met groote moeilijkheden gepaard, te meer daar deze door andere mogendheden niet gegarandeerd werd, zooals de Reconstructie-leening van Oostenrijk. De koersstijging van de Hongaarsche obligaties geeft het beste bewijs voor deze verandering. De 7,5 pCt. Reconstructie-leening werd uitgegeven tegen 87,5 pCt. en noteert op het oogenblik 102 pCt. De eerste Vereenigde Stedenleening werd in 1925 à 89 pCt. geëmitteerd met een rentevoet van 7,5 pCt., terwijl de tweede Stedelijke leening, die 7 pCt. rente droeg, na een jaar tegen 93,5 en de 6 pCt. leening van de stad Budapest in Juni 1927 tegen 92 aan de markt kwamen.

Hongarije staat in de Amerikaansche statistieken met haar rendementcijfer van 7,2—7,6 pCt., „boven” Holland met ruim 2 pCt., echter vóór menigen Zuid-Amerikaanschen staat en vóór Joego-Slavië, Polen, Griekenland en ongeveer in dezelfde rij als Italië.

Na de verstrekking van de publiekrechtelijke leeningen, trad het probleem van de agrarische credieten op den voorgrond. De regeering was eerst van plan om een centrale pandbriefemissiebank op te richten, zooals dit in Duitschland geschiedde met de Rentebankkreditanstalt (Landwirtschaftliche Centralbank).

In het begin van 1926 gelukte het de Bodenkreditanstalt, een hypotheekbank op „gemeinnützligen” grondslag, na maandenlange onderhandelingen eindelijk in Londen een emissie van £ één miljoen te plaatsen; daarna volgde de Amerikaanse emissie van de Coöperatieve Vereniging ter Emmissie van Pandbrieven der Banken, waarin 6 van de belangrijkste Hongaarsche banken deelnamen. De Regeering heeft toen met het oog op deze succesvolle emissies, het plan van een centraal pandbrievenmonopolie opgegeven. In den loop van 1928 is evenwel dit plan weer naar voren gebracht tengevolge van een aanbieding van de National City Bank te New York. De meeningen over de voordeelen van een dergelijk pandbrievenmonopolie zijn sterk verdeeld. De tegenwoordige Minister van Financiën, Dr. Wekerle, staat niet afkeerig, tegenover dit plan en enkele grootbanken schijnen er ook voor te voelen. Het grootste gedeelte der hypotheekbanken, waaronder vooral de Bodenkreditanstalt, die zelfstandig pandbrief emissies hebben uitgegeven, hebben zich echter met kracht tegen deze centralisatie verzet.

Bij den tegenwoordigen toestand op de internationale, speciaal de Amerikaanse geldmarkt, is er ook geen vooruitzicht, dat met een centrale emissie de voorwaarde voor de agrarische leeningen zouden kunnen worden verbeterd. Aangezien het rendement van de Hongaarsche pandbrieven 7,5 — 7,8 pCt. bedraagt, zou men tot 6,5 — 6,8 omlaag moeten gaan om de verliezen uit een conversie van de op het oogenblik uitstaande pandbrieven te compenseren. Dit is echter onmogelijk, omdat de beste Hongaarsche staatspapieren 7,2 pCt. rendement afwerpen. Daarbij komt, dat de 6 pCt. pandbrieven van de Deutsche Rentenbankkreditanstalt, die tegen 95 pCt. waren uitgegeven, thans 91 pCt. noteeren. Aangezien het rendement van Deutsche pandbrieven ongeveer 0,75 pCt. lager is dan dat van Hongaarsche, komen wij tot dezelfde conclusie. Een Amerikaanse belegger zal geen Hongaarsche pandbrieven koopen, indien deze hem hetzelfde rendement als de Deutsche geven, terwijl de andere Hongaarsche papieren een hooger inkomen verzekeren.

* * *

Op het gebied der industriele credieten heeft men in Hongarije de centralisatie met volledig succes tot stand gebracht door het oprichten van de Hongaarsche Nationale Hypotheekbank voor Industriele Credieten,¹⁾ welke onlangs een emissie van \$ 5.000.000 van 7 pCt. pandbrieven tegen 94½ pCt. in New York heeft geplaatst. Dit is echter niet te vergelijken met de centralisatie der agrarische pandbrieven emissies, omdat in Hongarije geen enkele bank zich met de verstrekking van industriele hypotheekleeningen bezig hield, daar de wettelijke bepalingen dit niet toelieten. De wet op de industriele pandbrieven, op grond van welke de bovengenoemde Hypotheekbank voor Industriele Credieten werd opgericht, heeft de moeilijkheden uit den weg geruimd en de vereischte juridische constructie geschapen, waardoor het probleem der industriele credieten op langen termijn kon worden opgelost.

¹⁾ Zie het artikel in E.-S.B. van 24 Oct. jl. „De toestand der geldmarkt in Hongarije”.

AANTEKENINGEN.

De Concentratie in de Engelsche Staalnijverheid.

De ijzer- en staalindustrie in Engeland, die in den oorlog voor het maken van allerlei soorten oorlogsmateriaal een enorme uitbreiding onderging, kwam na het beëindigen der vijandelijkheden in een zeer moeilijke positie. Niet alleen bleek toen, dat deze industrie voor vredesdoeleinden een te groote uitbreiding had ondergaan, doch tevens, dat Engeland een deel van zijn afzetgebied had verloren, doordat in de landen, die vroeger tot de voornaamste afnemers behoorden, een eigen industrie in het leven was geroepen.

Bovendien deed zich reeds spoedig de concurrentie van de West-Europeesche landen gevoelen. Door den opbouw van de verwoeste streken in Frankrijk en België werd de industrie aldaar geheel op modernen grondslag ingericht, terwijl Duitschland in de inflatieperiode zijn staalindustrie reorganiseerde, wat in vele gevallen met fusie gepaard ging. Tevens speelde de inflatie in deze landen in zoverre een belangrijke rol, dat hun producten op de wereldmarkt, dank zij de lagere prijzen, een gemakkelijker afzet vonden dan de Engelsche.

Het is dan ook niet te verwonderen, dat in 1925 op grond van de Safeguardingswet een verzoek werd ingediend tot het heffen van een invoerrecht op staalproducten en enkele ijzerfabrikaten. Hoewel dit verzoek werd afgewezen, blijkt hier nochtans uit, dat de moeilijkheden in de Engelsche ijzer- en staalnijverheid zich na den oorlog bijna onafgebroken hebben voorgedaan.

Niet in het minst zijn deze moeilijkheden toe te schrijven aan de oude techniek, waarmede de Engelsche fabrieken werken. Dit verschijnsel heeft men echter niet op zichzelf te beschouwen, maar hangt weer samen met de geringe kapitaalkracht van deze ondernemingen en de kleine bedrijfseenheid, waarin wordt geproduceerd.

Wij hebben deze feiten gereleveerd om er op te wijzen, dat de jongste fusies in de staalnijverheid in Engeland noodzakelijk zijn, indien deze industrie zich tegenover het buitenland wil handhaven en zoo mogelijk een deel van haar verloren afzetgebied wil heroveren.

De voornaamste gebeurtenis in deze fusie, die een tamelijk gecompliceerd karakter draagt, is de oprichting van de English Steel Corporation, waarbij drie bekende ondernemingen haar belangen bij de fabricatie van staal hebben ingebracht, te weten, Vickers Ltd., Vickers-Armstrong Ltd. en Cammell Laird & Co. Ltd. Daarnaast zullen de drie genoemde ondernemingen ieder een apart onderdeel der staalindustrie omvatten. Vickers zelf zal, zooals zij vanaf verleden jaar Januari reeds was, een holding company blijven, Vickers-Armstrong zal zich beperken tot den scheepsbouw voor oorlogsdoeleinden en de fabricatie van andere oorlogsmaterialen, terwijl Cammell Laird zich zal toeleggen op den scheeps- en machinebouw.

Naast de oprichting van de English Steel Corporation is tegelijkertijd die van de Metropolitan Cammell Carriage, Wagon and Finance Company tot stand gekomen. Bij deze nieuwe onderneming zijn Vickers en Cammell Laird & Co. geïnteresseerd, die hierdoor hun belangen bij de fabricatie van rollend materiaal hebben samengevoegd. Het kapitaal van deze onderneming zal £ 5.001.458 bedragen. Van de £ 1.501.458 cumulatief preferente aandelen zal Vickers £ 1.501.150 houden, terwijl het gewone aandelenkapitaal ten bedrage van £ 3.500.000 gelijkelijk tusschen Vickers en Cammell, Laird & Co. verdeeld zal worden. Tevens zullen Vickers en Vickers-Armstrong zoowel van het gewone als van het preferente kapitaal van de English Steel Corporation de meerderheid der aandelen bezitten.

Ongeveer tegelijk met de oprichting van de

English Steel Corporation is de fusie bekend gemaakt tusschen Dorman, Long en Bolckow, Vaughan.

De concentratiebeweging in de Engelsche staalnijverheid heeft zich reeds eenigen tijd geleden ingezet. Wij herinneren in dit opzicht aan de vorming van de Vickers-Armstrong combinatie en de fusie van de Cargo Fleet en South Durham.

De samensmelting van de belangen der grootste Engelsche staalondernemingen is echter van zoo groot belang, dat het vermoeden voor de hand ligt, dat zij zich ook tot andere ondernemingen zal uitbreiden. Men dient echter af te wachten, welken omvang deze concentratiebeweging zal aannemen.

MAANDCIJFERS.

PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	Sept. 1928	Jan./Sept. 1928	Jan./Sept. 1927
Prod. Steenkolen in tonnen .	875.992	7.994.854	6.836.524
Kolenslik	18.421	167.653,4	109.760
Aantal normale werkdagen .	25 ¹⁾	228	226

II. Bruinkolenmijn „Carisborg“.

	Sept. 1928	Jan./Sept. 1928	Jan./Sept. 1927
Netto-productie in tonnen .	15.761	158.148	151.125,8
Aantal normale werkdagen	23	227	180

III. Zoutmijnen. (Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo.)

	Sept. 1928	Jan./Sept. 1928	Jan./Sept. 1927
Afgeleverd:			
Geraff. zout(ton)	4.305	28.631	26.391,5
Industriezout(„)	42	474	505,5
Afvalzout(„)	133	1.503	1.204
Aantal normale werkdagen	25	231	230

Arbeiders.

Aantal.	Gezamen- lijke Steenkolen- mijnen	Bruin- kolenmijn „Carisborg“	Zoutmijnen
1 October 1928	{ 9.720 ²⁾ 24.229 ³⁾	165	143
1 October 1927	{ 9.363 ²⁾ 24.738 ³⁾	171	137

¹⁾ Mijnen Laura en Julia 24 dagen.

²⁾ bovengronds. ³⁾ ondergronds.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	October 1928		October 1927	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders	58.975	f3.576.303.000	56.477	f3.692.611.000
waarvan door de H-bank plaatselijk	45.584	„3.214.473.000	43.620	„3.316.536.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	1.430	„10.599.000	1.380	„11.211.000

RESUMÉ UIT HET MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS (VOLKENBOND).

		Maandgemiddelde			1928						
		1913	1926	1927	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.
Productie van steenkool (1000 tons)	Engeland ¹⁾	24,337	10,692	21,355	20,982	22,438	18,500	19,994	19,260	18,423	18,651
	Ver. Staten	43,088	50,144	45,398	42,577	44,862	35,468	40,594	37,434	36,968	43,390
	Frankrijk ²⁾	3,338	4,285	4,315	4,164	4,470	4,053	4,162	4,374	4,172	4,443
	Duitsland ³⁾	15,842	12,114	12,800	12,926	14,118	11,715	11,932	11,833	12,483	13,021
Productie van ruw ijzer (1000 tons)	Engeland	869	208	618	560	602	572	601	573	546	527
	Ver. Staten	2,601	3,308	3,068	2,947	3,251	3,237	3,337	3,131	3,121	3,187
	Frankrijk ⁴⁾	434	783	775	784	857	834	871	843	836	857
	België	207	283	313	302	327	313	329	321	324	329
Import (voor binnenl. verbruik)	Engeland 1000 £ ⁶⁾	54,931	93,105	91,360	87,183	99,243	85,841	87,591	87,898	87,015	88,944
	Ver. Stat. 1000 \$	147,932	367,340	326,924	342,018	371,649	326,929	349,390	314,571	317,804	334,700
	Frankrijk 1000 Frs. ⁷⁾	701,778	4959,560	4404,397	4320,805	4525,495	4604,248	4051,553	4701,036	4048,506	4164,142
	Italië 1000 Lire ⁸⁾	303,803	2156,571	1697,440	1708,103	1818,403	1922,470	1971,521	2126,170	1722,384	1556,068
Export (binnenlandsche producten)	Engeland 1000 £ ⁶⁾	43,771	54,324	59,092	57,236	64,958	55,268	58,554	59,472	60,885	62,217
	Ver. Stat. 1000 \$	204,024	392,643	396,572	362,612	409,961	356,298	413,119	380,281	371,256	381,000
	Frankrijk 1000 Frs. ¹⁰⁾	573,351	4961,221	4602,060	4423,363	4318,909	4291,078	3985,452	4214,438	3940,916	4170,011
	Italië 1000 Lire ⁸⁾	209,303	1555,883	1301,282	1206,363	1169,886	1072,926	1104,387	1410,465	1001,709	1121,609
Inklaringen (1000 tons)	Engeland (geladen) ⁶⁾	4,089	5,348	5,049	4,163	4,737	4,840	5,284	5,288	5,438	5,352
	Ver. Staten (gel. en ballast) ..	2,827	4,354	4,441	3,926	4,271	4,443	4,965	4,954	5,384	—
	Frankrijk (geladen)	2,876	3,678	4,088	3,653	4,253	4,413	4,542	4,600	4,636	—
	Italië (gel. en ballast)	1,560	1,485	1,654	1,703	1,703	1,790	1,790	1,790	—	—
Aantal werklouzen in 1000	Engeland ¹¹⁾				1,228	1,128	1,128	1,168	1,273	1,377	1,375
	Italië ¹²⁾				413	412	357	307	247	234	249
	Duitsland ¹³⁾				432	383	295	270	268	274	288
Indexcijfers van koersen v. aandelen.	Ver. Staten ¹⁴⁾				195,6	204,0	211,7	217,2	209,1	211,1	224,0
	Engel. ¹⁵⁾ (1913=100)				217	225	239	246	240	241	243
	Zweden ¹⁶⁾ (nom. waarde = 100) ...				207	214	218	226	226	214	230
	Zwitserland ¹⁷⁾ (id.)				242,3	241,6	247,4	248,8	243,6	239,9	249,5
	Nederland ¹⁸⁾ (1921-25 = 100) ..				115	116	118	117	111	109	113

¹⁾ Voor den verkoop beschikbaar. Vanaf einde 1921 zonder Ierland. ²⁾ Incl. bruink. Vanaf 1918 incl. Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 incl., sedert Jan. 1927 excl. het Saargebied. ³⁾ Vanaf 1918 zonder Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 zonder Saargebied en de Pfalz. Vanaf Juli 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië. ⁴⁾ Vanaf 1919 inclusief Elzas-Lotharingen. ⁵⁾ Zonder Luxemburg. Vanaf 1918 zonder Elzas-Lotharingen, vanaf 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië. ⁶⁾ Vanaf 1 April 1923 met inbegrip van den handel van Groot-Brittannië en Noord Ierland met den Ierschen vrijstaat en uitgezonderd den buitenlandschen handel van den Ierschen vrijstaat. ⁷⁾ Sedert Januari 1921 gedeclareerde waarde. ⁸⁾ Sedert Januari

1922 nieuwe schatting op grond der gedeclareerde waarden. ⁹⁾ Vanaf Januari 1922 in goudmarken. ¹⁰⁾ Met ingang van 1925 officieele waarde-cijfers. ¹¹⁾ Verplichte verzekering. Sedert April 1922 excl. den Ierschen vrijstaat. ¹²⁾ Geheel werklou. ¹³⁾ Leden van vakverenigingen; geheel werklou. Sedert Jan. 1927 mijnwerkers inbegrepen. ¹⁴⁾ Wall Street Journal: 20 gewone aand. Maandgem. in §. ¹⁵⁾ Officieel: London and Cambridge Economic Service: 20 gew. aand. ¹⁶⁾ Officieel: Industriele en Scheepvaart-aand. ¹⁷⁾ Nationale Bank: 32 industriele aandelen. ¹⁸⁾ Officieel: 49 gewone aandelen.

POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE.

	Opbrengst	
	November 1928	November 1927
Posterijen	f 3.766.687,—	f 3.839.812,—
Telegrafie	„ 607.234,—	„ 560.565,—
Telefonie	„ 1.222.992,—	„ 1.166.430,—

RIJKSPPOSTSPAARBANK.

	NOVEMBER 1926	1927	1928
Inlagen	f 9.083.041	f 10.388.281	f 11.174.719
Terugbetalingen ..	„ 10.121.261	„ 10.049.514	„ 9.904.696
Tegood der inleggers op ultimo	„ 299.818.223	„ 322.029.461	„ 332.150.259
Nom. bedr. der uitst. staatschuldboekjes op ultimo	„ 43.826.900	„ 42.487.350	„ 42.157.650
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven	8.748	10.218	10.741
Aantal geheel afbetaald	8.713	7.083	7.411
Aantal in omloop op ultimo	1.966.678	2.044.198	2.073.948

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

OPEN MARKT.

	1928				1927	1926	1914
	29 Dec.	24/29 Dec.	17/22 Dec.	10/15 Dec.	26/30 Dec.	27/31 Dec.	20/24 Jul.
Amsterdam Partic. disc. Prolong. ..	4 1/4 4 3/4	4 7/16-1/2 4 3/4-5 1/4	4 7/16-1/2 4 1/2-5	4 3/4-5 4 3/8-7/16	4 7/16-9/16 5-1 1/4	3 1/2 4-1 1/2	3 1/8-3/16 2 1/4-3/4
Londen Daggeld ..	2-3 1/2 4 3/8-7/16	2-3 1/2 4 3/8-7/16	2 1/2-4 4 3/8-7/16	3-1 1/2 4 5/16-3/8	2 1/2-3 1/2 4 5/16-3/8	3-5 1/2 4 1/2-9/16	1 3/4-2 2 1/4-3/4
Berlijn Daggeld ..	—	—	5 1/2-8 1/2	5 1/2-8	4 1/2-10	4 1/2-10	—
Partic. disc. 30-55 d. ...	—	—	6 1/4-9/8	6 1/4	6 3/4-7	4 7/8-5	—
56-90 d. ...	—	—	6 1/4-9/8	6 1/4	6 3/4-7	4 3/8-7/8	2 1/8-1/2
Warenwechel. ...	—	—	7 1/8-1/4	6 7/8-7	7 1/4-3/4	5 1/8-6	—
New York Daggeld ..	12-1 1/4 4 7/8	9-12 1/4 4 7/8-5	6-9 1/4 4 7/8	6-7 3/4 4 3/4-7/8	5 1/2-3/4 3 3/8	5-6 1/4 3 7/8	1 3/4-2 1/2 —

1) Koers van 28 Dec. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
25 Dec. 1928	—	—	—	—	—	—
26 " 1928	—	—	—	—	—	—
27 " 1928	2.48 3/4	12.07 1/8	59.25 1/2	9.74 1/2	34.64	100
28 " 1928	2.48 11/16	12.07 1/8	59.25	9.74 1/2	34.64 1/2	100
29 " 1928	2.48 13/16	12.08 1/8	59.25 1/2	9.74 1/2	34.64	100
31 " 1928	—	—	—	—	—	100
Laagste d.w. 1)	2.48 9/16	12.07 1/2	59.22	9.73	34.61	99 3/4
Hoogste d.w. 1)	2.48 1/8	12.08 1/4	59.30	9.75	34.65	100 1/8
24 Dec. 1928	—	—	—	—	—	100
17 " 1928	2.49	12.07 1/8	59.34	9.73	34.62 1/2	100
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10 3/4	59.26	9.75	34.59	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
25 Dec. 1928	—	—	—	—	—	—
26 " 1928	—	—	—	—	—	—
27 " 1928	48.01 1/2	35.07 1/2	7.36 1/2	1.50	13.04 1/2	40.58
28 " 1928	48.01 1/2	35.07 1/2	7.37	1.50	13.03	40.57 1/2
29 " 1928	47.98	35.07 1/2	7.37	1.50	—	—
31 " 1928	—	—	7.37 1/2	1.50	—	—
Laagste d.w. 1)	47.98	35.—	7.35	1.47 1/2	13.02	40.55
Hoogste d.w. 1)	48.02 1/2	35.10	7.39	1.52 1/2	13.05	40.65
24 Dec. 1928	—	—	7.37 1/2	1.50	—	—
17 " 1928	47.97	35.07 1/2	7.37 1/2	1.50	13.04	40.47
Muntpariteit	48.—	35.—	7.37 1/2	1.50	13.09	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53 1/8 en 7.21 1/2.

Data	Stockholm *)	Kopen- hagen *)	Oslo *)	Helsing- fors 1)	Buenos- Aires 1)	Montreal 1)
25 Dec. 1928	—	—	—	—	—	—
26 " 1928	—	—	—	—	—	—
27 " 1928	66.75	66.47 1/2	66.42 1/2	6.26 1/2	104 3/4	2.48 1/4
28 " 1928	66.75	66.45	66.40	6.26 1/2	104 3/4	2.48 1/8
29 " 1928	66.75	66.45	66.40	6.26 1/2	104 3/4	2.48 1/8
31 " 1928	—	—	—	6.26 1/2	104 3/4	2.48 3/8
Laagste d.w. 1)	66.70	66.40	66.35	6.25	104 1/2	2.48
Hoogste d.w. 1)	66.80	66.50	66.47 1/2	6.28	105	2.48 3/8
24 Dec. 1928	—	—	—	6.27	104 3/4	2.48 3/8
17 " 1928	66.62 1/2	66.47 1/2	66.40	6.27 1/2	104 13/16	2.48 3/8
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	6.26 1/2	105 1/8	2.48 3/8

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.

Laatstbekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 2 Jan. 1929 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank- disconto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	12.10 3/4	12.08 1/2	4 1/2
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.25	7
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.77	3 1/2
Brussel *) §)	100 Belga	34.59	34.63 1/2	4
Luxemburg	100 Franc	48.—	—	—
Zürich *)	100 "	48.—	47.97	—
Praag	100 Kronen	50.41	7.37 1/2	5
Weenen *)	100 Schilling	35.—	35.10	6 1/2
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.35	7
Boekarest	100 Lei	48.—	1.50	6
Sofia	100 Leva	48.—	1.80	—
Belgrado	100 Dinar	4.379	4.37 1/2	6
Stamboel	Turksch £	10.93	1.22	—
Athene	100 Drachme	3.23	3.22 1/2	—
Milaan **)	100 Lira	13.09	13.03	5 1/2
Madrid **)	100 Peseta	48.—	40.61 1/2	5 1/2
Lissabon	Escudo	2.68 1/2	11	8
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	66.45	5
Oslo *)	100 "	66.67	66.40	5 1/2
Stockholm *)	100 "	66.67	66.65	4 1/2
Reickjavik	100 IJsl. Kr.	66.67	54.58	—
Warschau	100 Zloty	27.91	27.85	8
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24.75	7
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	48	6-7
Reval (Estland)	100 Estl. Kr.	66.67	66 1/2	7 1/2
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 1/2	6.25 1/2	7
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.85	—
Danzig	100 Gulden	48.42	48.30	6
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	2.4878	2.49 1/16	5
Montreal	Canad. \$	2.4878	2.48 1/2	—
Mexico	Mex. Dollar	1.24	1.19	—
Buenos Aires	Peso (papier)	1.05691	1.04 1/2	—
La Paz (Bolivia)	Boliviano	0.9080	0.90	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.80 75	0.29 1/2	—
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.30 1/2	6 1/2 - 7 1/2
Bogota (Columbia)	Peso	2.42	2.40 1/2	—
Quito (Ecuador)	Sucre	1.21	0.49 1/2	—
Lima (Peru)	Per. £	12.10 1/2	10.06 1/2	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	2.55 1/2	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.47 1/2	—
Paramaribo	Gulden	1.—	0.97 75	—
Willemstad (Curaç.)	Gulden	1.—	1.01 1/2	—
San José (C. Rica)	Colon	1.16	—	—
Guatemala	Quetzal	2.48 3/4	2.49	—
Managua (Nicarag.)	Cordoba	2.48 1/2	2.49	—
San Salvador (Salv.)	Colon	1.2440	1.23	—
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	0.91	0.91	7
Batavia	Gulden I.C.	1.—	1.00	4 1/2
Kobe	Yen	1.24	1.14 1/2	5.48
Hong Kong	Dollar	—	1.24 1/2	—
Shanghai	Taël	—	1.61	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	1.40 1/2	—
Manilla	Phil. Peso	1.214	1.22 1/2	—
Bangkok	Baht	1.10	1.12 1/2	—
Teheran (Perzië)	Kran	—	0.24	—
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10 3/4	12.05	5 1/2
Alexandrië	Egypt. £	12.42	12.39	—
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 3/4	12.—	—
Nieuw Zeeland	£	12.10 3/4	12.—	—

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud. *) Not. te A'dam. **) geen noteering te R'dam. op 1 Dec. 1928. Ov. not. part. opg. §) 1 Belga = 5 frank.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
25 Dec. 1928	—	—	—	—
26 " 1928	4,85 ¹⁷ / ₃₂	3,91 ¹ / ₂	23,83 ¹ / ₂	40,19
27 " 1928	4,85 ¹ / ₂	3,91 ¹ / ₂	23,82 ¹ / ₂	40,20 ¹ / ₂
28 " 1928	4,85 ¹ / ₂	3,91 ¹ / ₂	23,82 ¹ / ₂	40,21 ¹ / ₂
29 " 1928	4,85 ¹ / ₂	3,91 ¹ / ₂	23,82 ¹ / ₂	40,19 ¹ / ₂
31 " 1928	4,85 ¹ / ₁₆	3,91 ¹ / ₂	23,80 ¹ / ₂	40,17 ¹ / ₂
2 Jan. 1929	—	—	—	—
Muntpariteit	4,8667	13,92	23,81 ¹ / ₂	40 ¹ / ₁₆

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings- eenheden	15 Dec. 1928	22 Dec. 1928	24/29 Dec. 1928 Laagste/hoogste	29 Dec. 1928
Alexandrië	Piast. p. £	97 ¹ / ₂	97 ¹ / ₂	97 ¹ / ₁₆	97 ¹ / ₁₆
Athene	Dr. p. £	375	375	374 ³ / ₄	375 ³ / ₄
Bangkok	Sh. p. tical	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈
Budapest	Pen. p. £	27.82 ¹ / ₈	27.86	27.80	27.87
B. Aires	d. p. \$	47 ¹¹ / ₃₂	47 ²¹ / ₆₄	47 ⁹ / ₃₂	47 ¹¹ / ₃₂
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 ¹ / ₁₆	1/6 ¹ / ₁₆	1/6 ⁸ / ₆₄	1/6 ⁶ / ₆₄
Constantin	Piast. p. £	985	985	980	985
Hongkong	Sh. p. \$	2/0 ¹¹ / ₃₂	2/0 ¹ / ₂	2/0 ¹ / ₂	2/0 ⁹ / ₁₆
Kobe	Sh. p. yen	1/10 ³ / ₈	1/10 ³ / ₈	1/10 ³ / ₈	1/10 ³ / ₈
Lissabon	Escu. p. £	110 ¹ / ₂	109 ¹ / ₂	109 ¹ / ₂	110
Mexico	d. per \$	23 ¹ / ₂	23 ¹ / ₂	23 ¹ / ₂	24
Montevideo	d. per \$	50 ¹ / ₂	50 ¹ / ₂	50 ¹ / ₂	51
Montreal	\$ per £	4.86 ⁵ / ₈	4.86 ⁵ / ₈	4.86 ¹ / ₈	4.87
R.d. Janeiro	d. per Mil.	567 ⁶⁴ / ₆₄	567 ⁶⁴ / ₆₄	567 ⁶⁴ / ₆₄	569 ⁶⁴ / ₆₄
Shanghai	Sh. p. tael	2/7 ¹³ / ₃₂	2/7 ¹³ / ₃₂	2/7 ⁷ / ₃₂	2/7 ¹³ / ₃₂
Singapore	id. p. \$	2/3 ¹ / ₈	2/3 ¹ / ₈	2/3 ¹ / ₈	2/3 ¹ / ₈
Valparaiso ¹⁾	\$ p. £	39.69	39.65	39.62	39.68
Warschau	Zl. p. £	43 ⁷ / ₁₆	43 ⁷ / ₁₆	43 ⁷ / ₁₆	43 ⁷ / ₁₆

1) 90 dg.

ZILVERPRIJS

Data	Londen ¹⁾	N.York ²⁾
24 Dec. 1928..	26 ⁷ / ₁₆	57 ¹ / ₂
25 " 1928..	—	—
26 " 1928..	—	—
27 " 1928..	26 ⁷ / ₁₆	57 ¹ / ₂
28 " 1928..	26 ⁷ / ₁₆	57 ¹ / ₂
29 " 1928..	26 ⁷ / ₁₆	57 ¹ / ₂
31 Dec. 1927..	26 ¹ / ₂	57 ¹ / ₂
20 Juli 1914..	24 ¹ / ₁₆	59

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

GOUDEPRIJS³⁾

Data	Londen
24 Dec. 1928..	84/11 ¹ / ₂
25 " 1928..	—
26 " 1928..	—
27 " 1928..	84/11 ¹ / ₂
28 " 1928..	84/11 ¹ / ₂
29 " 1928..	84/11 ¹ / ₂
31 Dec. 1927..	84/11
20 Juli 1914..	84/11

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen.	15 Dec. 1928	22 Dec. 1928
Saldo bij de Nederlandsche Bank...	f 2.641.600,56	f 1.703.323,96
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschot op ultimo Nov. 1928 aan de gem. op voor haar door de Rijks- administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en opcenten op de Rijksinkomstenbelasting.....	" 404.743,22	" 61.951,87
" 40.797.973,52	" 40.797.973,52	
Voorschotten aan Suriname.....	" 10.705.287,89	" 10.549.700,20
Id. aan Curaçao.....	" 62.447,—	" 66.735,91
Kasvord. weg. creditverst. a.h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand van Staatsschuldbrieven.....	" 131.238.416,29	" 131.921.152,59
Saldo der postrekeningen van Rijks- comptabelen.....	" 14.000.000,—	" 28.400.000,—
Vordering o. h. Alg. Burg. Pensioenf. ²⁾ Vordering op het Staatsbedrijf der P. T. en T. ³⁾	" 17.935.263,31	" 28.830.091,04
Id. op andere Staatsbedrijven ³⁾	" 85.301,09	—
Id. op andere Staatsbedrijven ³⁾	" 2.837.617,27	" 1.717.617,27

Verplichtingen.

Voorshot door de Nederl. Bank....	—	—
Schatkistbiljetten in omloop ¹⁾	f 67.261.000,—	f 67.261.000,—
Schatkistpromessen in omloop.....	" 54.660.000,—	" 54.660.000,—
Waarvan direct bij de Ned. Bank...	" 11.297.740,50	" 11.297.740,50
Zilverbons in omloop.....	" 11.396.031,—	—
Id. aan Ned.-Indië.....	" 35.516.418,82	—
Id. aan Curaçao.....	" 33.776.878,60	—
Id. aan het Alg. Burg. Pensioenfonds ²⁾ Id. a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T. ³⁾	" 22.787.117,29	" 38.370.517,28
Id. aan andere Staatsbedrijven ³⁾	" 1.640.000,—	" 1.640.228,08
Id. aan diverse instellingen ³⁾	" 7.450.892,24	" 7.273.466,55

1) Waarvan f 12.056.000 vervallende op 1 Juli 1929.

2) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	22 Dec. 1928	29 Dec. 1928
Vorderingen:		
Saldo bij 's Rijks kas.....	f 35.516.000,—	f 37.652.000,—
Saldo bij de Javasche Bank.....	" 16.402.000,—	" 15.549.000,—
Verplichtingen:		
Betaalmiddelen in 's Lands Kas.....	—	—
Waarvan Muntbiljetten.....	—	—
Muntbiljetten in omloop.....	" 44.916.000,—	" 45.133.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.....	" 619.000,—	" 619.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 642.000,—	" 513.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 31 December 1928.

Activa.	
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	f 92.512.213,23
Papier o. h. Buitenl. in disconto.	—
Idem eigen portef. Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	f 220.138.182,—
220.138.182,—	
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	f 126.185.687,65
Op Effecten.....	f 122.890.366,50
Op Goederen en Spec.	" 3.295.321,15
Voorschotten a. h. Rijk.....	—
Munt en Muntmateriaal	
Munt, Goud.....	f 67.061.465,—
Muntmat., Goud.....	" 367.494.872,26
434.556.337,26	
Munt, Zilver, enz.....	" 21.895.123,88
Muntmat., Zilver.....	—
456.451.461,14	
Belegging 1/8 kapitaal, reserves en pen- sioenfonds.....	" 24.690.596,41
Gebouwen en Meub. der Bank.....	" 5.000.000,—
Diverse rekeningen.....	" 39.494.364,66
964.472.505,09	
Passiva.	
Kapitaal.....	f 20.000.000,—
Reservefonds.....	" 7.157.903,12
Bijzondere reserve.....	" 8.000.000,—
Pensioenfonds.....	" 5.553.653,35
Bankbiljetten in omloop.....	" 853.651.865,—
Bankassignatiën in omloop.....	" 1.790.873,03
Rek.-Cour. { Het Rijk f 3.211.954,70 saldos: { Anderen " 52.827.763,42	" 56.039.718,12
Diverse rekeningen.....	" 12.278.492,47
964.472.505,09	
Beschikbaar metaalsaldo.....	f 273.663.770,60
Op de basis van 1/8 metaaldekking.....	" 91.367.279,37
Minder bedrag aan bankbiljetten in om- loop dan waartoe de Bank gerechtigd is.	" 1.368.318.850,—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andero opeischb. schulden	Beschikb. Metaal- saldo	Dek- kings perc.
	Munt	Muntmat.				
31 Dec. '28	67.061	367.495	853.652	57.831	273.664	50
24 " '28	67.074	367.495	815.362	41.526	285.035	53
17 " '28	67.082	367.496	812.599	40.008	286.132	53
10 " '28	67.241	367.496	826.689	38.064	283.182	53
3 " '28	67.243	367.496	854.817	36.989	277.240	51
26 Nov. '28	67.256	367.512	818.295	38.858	284.822	53
2 Jan. '28	67.764	332.326	840.032	102.154	238.862	45
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist- promessen rechtstreeks	Belee- ningen	Papier op het buitenl.	Diverse reke- ningen ²⁾
31 Dec. 1928	92.512	—	126.186	220.138	39.494
24 " 1928	68.498	—	97.418	220.405	36.671
17 " 1928	66.217	—	95.708	220.356	36.004
10 " 1928	69.332	—	98.385	218.723	37.005
3 " 1928	73.644	—	119.233	215.711	40.597
26 Nov. 1928	73.711	—	98.354	206.757	43.314
2 Jan. 1928	138.866	—	137.681	180.748	81.140
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 1/8 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circu- latie	Andero opeischb. schulden	Discont.	Div. reke- ningen ¹⁾
24 Nov. 1928..	900	1.408	633	1.087	448
17 " 1928..	790	1.469	582	1.091	450
10 " 1928..	776	1.542	654	1.066	446
3 " 1928..	935	1.659	678	1.059	450
27 Oct. 1928..	935	1.491	547	1.062	419
26 Nov. 1927..	1.141	1.448	554	845	460
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
29 Dec. 1928	190.400		311.400	63.900	40.280
22 „ 1928	189.500		311.800	60.300	40.660
15 „ 1928	188.700		314.800	57.400	39.820
1 Dec. 1928	170.421	17.638	312.456	64.322	37.300
24 Nov. 1928	170.519	17.120	314.623	67.101	34.949
17 „ 1928	170.934	16.673	319.651	69.375	31.997
10 „ 1928	170.878	16.778	323.469	65.432	32.096
31 Dec. 1927	178.209	17.733	319.844	55.411	121.269
1 Jan. 1927	197.209	28.861	320.011	64.527	149.931
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ¹⁾

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse reke-ningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
29 Dec. 1928		159.900		***	51
22 „ 1928		157.000		***	51
15 „ 1928		156.200		***	51
1 Dec. 1928	7.293	38.726	100.448	46.823	50
24 Nov. 1928	7.549	37.791	103.154	49.970	49
17 „ 1928	8.627	38.580	107.611	50.958	48
10 „ 1928	8.526	37.274	105.763	53.931	48
31 Dec. 1927	13.037	24.026	114.541	32.364	52
1 Jan. 1927	12.043	19.607	89.911	43.548	59
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

1) Sluippost activa. 2) Basis 1/2, metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.¹⁾

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Disc. and Advances	Other Securities
26 Dec. 1928	154.067	388.243	25.541	25.932	18.854
19 „ 1928	155.508	384.111	31.100	15.667	20.486
12 „ 1928	157.191	374.821	41.833	11.186	17.009
5 „ 1928	158.545	371.456	46.375	10.904	19.600
28 Nov. 1928	159.846	367.001	52.088	13.586	20.215
21 „ 1928	162.085	132.802		34.757	
28 Dec. 1927	152.409	138.711		74.449	
22 Juli 1914	40.164	29.317		33.633	

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 2)
			Bankers	Other Accounts		
26 Dec. '28	67.297	12.969	69.490	37.511	25.824	21 1/2
19 „ '28	57.757	11.143	60.248	35.964	31.397	29 7/32
12 „ '28	59.107	7.629	67.419	36.727	42.370	37 29/32
5 „ '28	63.870	8.691	78.040	36.893	47.089	38
28 Nov. '28	52.180	21.452	62.379	37.185	52.845	43 3/8
21 „ '28	48.340	14.898	99.472		49.032	42 13/16
28 Dec. '27	48.579	14.562	123.975		33.447	24 1/8
22 Juli '14	11.005	13.736	42.185		29.297	52

1) Zie voor wijzigingen in de bankstaat de toelichting op blz. 1080 en 1081. 2) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen franos.

Data	Goud ¹⁾	Zilver	Te goed in het buit.	Wissels	Waarv. op het buit.	Beleeningen	Renteloos voorschot a.d. Staat
21 Dec. '28	31.835	732	13.657	23.005	19.214	2.211	3.200
14 „ '28	31.722	732	14.031	22.664	19.197	2.252	3.200
7 „ '28	31.639	732	14.095	22.465	18.864	2.269	3.200
30 Nov. '28	31.600	732	13.386	22.116	18.865	2.283	3.200
22 Dec. '27	5.545	343	51	1.241	8	1.719	—
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ²⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst-amort.k.	Parti-culieren
21 Dec. '28	5.930	1.463	61.914	7.272	5.187	6.596
14 „ '28	5.930	1.214	61.421	7.818	5.193	6.650
7 „ '28	5.930	1.327	61.827	7.599	5.013	6.564
30 Nov. '28	5.930	2.882	62.660	7.560	5.016	6.119
22 Dec. '27	—	25.793	55.806	32	—	10.460
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Bij de stabilisatie is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. 2) Sluippost activa.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit-entl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
22 Dec. 1928	2.729,3	85,6	158,2	1.933,5	37,5
15 „ 1928	2.690,4	85,6	170,7	1.890,5	56,9
7 „ 1928	2.652,1	85,6	179,0	2.044,0	57,3
30 Nov. 1928	2.623,5	85,6	173,1	2.211,5	113,1
23 „ 1928	2.573,5	85,6	190,5	1.759,1	36,6
23 Dec. 1927	1.860,6	77,2	279,4	2.416,9	44,1
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-tien	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
22 Dec. 1928	92,4	613,9	4.481,5	498,5	287,1
15 „ 1928	92,4	536,1	4.424,7	425,9	293,7
7 „ 1928	92,3	539,9	4.554,9	479,3	282,9
30 Nov. 1928	92,3	513,5	4.724,0	473,4	278,2
23 „ 1928	92,3	524,8	4.043,3	588,7	273,1
23 Dec. 1927	93,4	474,9	4.046,4	567,4	254,2
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	94,—	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 22, 15, 7 Dec., 30, 23 Nov. '28, 23 Dec. '27, resp. 23; 21; 34; 13; 36; 30 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Data	Munt en metaal	Te goed in en wissels op het buit.	Goud en zilver b. d. schatkist	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. afd. Staat voor ingetrokken marken	Circulatie		Rekg. Crt.	
							Schatkist	Partic.	Schatkist	Partic.
27 Dec. 1928	903	566	—	682	42	—	2.322	21	211	
20 „ 1928	894	540	44	654	35	359	2.279	34	170	
13 „ 1928	855	528	44	632	32	361	2.287	9	114	
6 „ 1928	843	525	44	611	38	362	2.291	29	63	
29 Nov. 1928	839	539	44	637	40	366	2.306	24	84	
29 Dec. 1927	719	525	—	585	35	—	2.043	32	183	

1) 1927.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
12 Dec. '28	2.627,0	1.250,0	118,9	1.028,4	494,3
5 „ '28	2.617,6	1.223,2	119,5	1.012,2	477,8
28 Nov. '28	2.600,5	1.223,4	121,9	990,2	482,3
21 „ '28	2.667,5	1.202,5	132,6	799,9	484,2
14 „ '28	2.659,1	1.252,3	129,0	857,5	474,4
7 „ '28	2.642,8	1.204,1	125,6	957,4	448,6
14 Dec. '27	2.792,2	1.633,0	125,8	495,0	381,1

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾		Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
					In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht	
12 Dec. '28	235,5	1.813,7	2.466,0	146,9	61,4	64,2	
5 „ '28	226,8	1.789,8	2.435,7	146,8	61,9	64,8	
28 Nov. '28	229,3	1.765,6	2.411,1	146,4	62,3	65,2	
21 „ '28	226,1	1.716,6	2.378,0	146,5	65,2	68,4	
14 „ '28	222,3	1.732,1	2.405,7	146,4	64,3	67,4	
7 „ '28	222,7	1.742,4	2.384,7	146,3	63,6	67,1	
14 Dec. '27	597,9	1.766,7	2.448,0	132,3	66,2	69,2	

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis- conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
5 Dec. '28	630	16.367	6.380	1.729	20.486	6.906
28 Nov. '28	630	16.260	6.375	1.734	20.436	6.921
21 „ '28	631	16.134	6.355	1.724	20.408	6.924
14 „ '28	631	16.016	6.362	1.722	20.409	6.927
7 „ '28	630	16.099	6.376	1.706	20.358	6.921
7 Dec. '27	656	15.273	6.348	1.768	20.428	6.468

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 31 December 1928.

Hoewel de laatste week van het jaar, met de vele beursvacantiedagen, uit den aard der zaak in den regel geen groote omzetten te zien geeft, is toch de belangstelling ditmaal niet sterk verminderd, noch op de internationale fondsenmarkten, noch op de inheemsche beurs. Een bijzondere aanleiding werd dit jaar gevonden in de houding van de beurs te New York. De geldkoers daar ter plaatse is wederom tot 12 % voor call money gestegen. Desondanks is niet alleen geen daling van het koerspeil ingetreden, doch heeft men vrijwel over de geheele linie een nieuwe en niet onbelangrijke verheffing kunnen opmerken. In Wallstreet is men de meening toegedaan, dat de markt geen groote verkoopen meer behoeft te verwachten en dat men mede in verband met de vraag naar herbelegging in de eerste weken van Januari, niet aan den vooravond staat van sterke reacties. Dientengevolge is men met grotere vrijheid tot uitbreiding van bestaande en het opbouwen van nieuwe posities overgegaan. Weliswaar heeft men de oogen niet gesloten voor het gevaar van hooge geldkoersen, doch hiertegenover heeft men weer meer aandacht besteed aan de gunstige berichten uit de kringen van handel en nijverheid. Het slot was vast.

Te Londen is de ondergrond van de markt tamelijk opgewekt gebleven, hetgeen ten deele moet worden toegeschreven aan de vaste stemming van de beurs te New York. De omzetten in „gilt-edged” fondsen waren betrekkelijk gering, doch hier en daar kon het koerspeil toch een lichte verbetering ondergaan. De grootste aandacht is gevallen op aandelen, welke ook in Amerika een goede markt bezitten. Ten deze hebben aandelen Ford op den voorgrond gestaan; een merkwaardige en krachtige koersverheffing is voor dit fonds ingetreden. De algemeene stemming werd gestimuleerd door de vrij gunstige berichten, welke omtrent de ziekte van den koning werden gepubliceerd.

Te Parijs heeft het publiek slechts op kleine schaal aan den handel deel genomen. Desniettegenstaande bleef de tendenz voortdurend opgewekt, waarvan bijna alle afdelingen de vruchten hebben kunnen plukken. De stijging van Fransche Rente werd voortgezet. Bijzondere belangstelling hebben Egyptische fondsen getrokken; daarentegen hebben aandelen Suezkanaal op den achtergrond gestaan. Bankaandelen werden in groote posten uit de markt genomen, in verband met de meening, dat vele van deze instellingen binnenkort tot vergroting van kapitaal zullen overgaan — bij het Crédit Commercial is dit reeds het geval geworden — waarbij aandeelhouders op een claim zouden kunnen rekenen.

De markt te Berlijn was stil en aanvankelijk vrij loom. Onder leiding echter van aandelen Mannesmann Röhren verbeterde de tendenz geleidelijk, waarbij ook weer kooporders voor buitenlandsche rekening, o.a. voor aandelen I. G. Farbenindustrie, sommige bankaandelen, enz. werden opgemerkt. Van binnenlandsche zijde werden o.a. aandelen Deutsche Reichsbank gezocht. Over het algemeen echter zijn de verschillen niet groot geworden, in overeenstemming met de tendenz, welke gedurende het geheele jaar aan de beurs van Berlijn heeft geheerscht.

Ten onzent heeft de achter ons liggende berichtperiode slechts twee beursdagen omvat, welke echter werden gekenmerkt door een over het algemeen vaste houding en door vrij grooten handel. In de beleggingsafdeeling viel van eenige vraag naar herbelegging nog niet veel te bemerken. Wellicht zullen de eerste dagen van Januari hierin wijziging brengen, hoewel de belangstelling in den laatsten tijd meer op

aandelen dan op obligaties gericht is geweest. 6 % Ned. Werk. Schuld 1922: 103¹⁵/₁₆, 104; 4¹/₂ % Ned. Werk. Schuld 1917: 100³/₄, 101; 4¹/₂ % Ned. Indië 1926: 99²/₈, 99⁷/₁₆; 5 % Mexico £ 100—1000 (afgest.): 7¹/₈, 7⁵/₁₆; 8 % Sao Paulo 1921: 106¹/₂.

Groote activiteit heeft in de afdeling voor *industriële fondsen* geheerscht. Aandelen Calvé-Delft werden in groote posten en tot stijgende koersen verhandeld. Ter beurze is men van meening, dat berichten omtrent een nauwe aaneensluiting met de Margarine Unie verwacht kunnen worden. Certificaten Margarine Unie waren eveneens gezocht; een hernieuwde en niet onbelangrijke koersverbetering is ingetreden. Voorts zijn kunstzijdesoorten eenigszins op den voorgrond gekomen; op den laatsten beursdag van het jaar konden de bekende aandelen alle een verbetering aantoonen. Enkele minder ruim verhandelde aandelen, zooals Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek, Nederlandsche Kabelfabriek enz. hebben mede de aandacht getrokken. Ook aandelen van Berkel's Patent waren zeer vast. Van Berkel's Patent: 296¹/₈, 303; Calvé-Delft: 131³/₄, 133¹/₄; Centrale Suiker Mij.: 79¹¹/₁₆, 79³/₄; Holl. Kunstzijde Ind.: 194³/₄, 195; Int. Viscose: 95¹/₄, 98¹/₄; Maekubee: 158, 166³/₈; Margarine Unie: 305¹/₄, 314¹/₂; Ned. Gist- en Spiritus: 430, 440; Ned. Kunstzijdefabriek: 424, 433; Philips' Gloeilampen (Gem. bez. v. A.): 784⁷/₈, 787¹/₂; Vereenigde Blikfabrieken 219¹/₂; Ougrée Marihay: 367,50, 367,75; Separator: 178¹/₈, 178. Zweedsche Lucifers: 439, 440¹/₂; Ned. Kabelfabriek: 545, 547.

*Mijnbouw*aandelen bevonden zich eveneens in het centrum van de belangstelling. Vooral aandelen Algemeene Exploratie Maatschappij hebben een aanmerkelijke stijging kunnen ondergaan; ter beurze liepen geruchten omtrent een uitgifte van nieuwe aandelen. Aandelen Boeton openden de berichteweek op een hooger peil en konden dit vrij goed handhaven. In aandelen Singkep Tin kon eveneens een krachtige koersverheffing plaats vinden. Aandelen Billiton veranderden niet veel, doch behielden een vasten ondergrond. Al. Exploratie Mij.: 168³/₄, 176; Billiton te Rubriek: 664, 662; Boeton Mijnbouw Mij.: 260³/₄, 262; Müller & Co's Mijnbouw Mij.: 101, 101¹⁵/₁₆; Redjang Lebong: 149; Singkep Tin Mij.: 341 (ex div. ad 15 %), 358.

De markt voor *petroleum*aandelen was verdeeld. Aandelen Koninklijke bleven vrij opgewekt, evenals aandelen Panolan, Gaboes en Peudawa. Daarentegen hebben aandelen Perlak iets van hun niveau prijs moeten geven. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 381; Kon. Ned. Petr. Mij.: 400³/₄, 403³/₄; Perlak Petroleum: 178¹/₄, 176³/₄; Peudawa: 26¹/₄, 28³/₄; Marland Oil: 41¹/₂, 41³/₈.

In *rubber*aandelen is onverwacht een goede stemming ontstaan, zoodat hier en daar vrij belangrijke verbeteringen werden behaald. De oorzaak van deze houding werd gevonden in een lichte prijsverbetering van het product, waarmede de verwachting van een grooter verbruik in 1929 gepaard ging. Amsterdam Rubber: 231, 237¹/₄; Deli Batavia: 156¹/₂, 159¹/₂; Hessa Rubber: 300¹/₄, 304; Java Caoutchouc: 140, 144¹/₄; Kali Telepak: 231¹/₂, 235; Kendeng Lemboe: 310, 320⁷/₈; Majanglanden: 285¹/₂, 289¹/₂; Ned. Ind. Rubber en Koffie: 269, 268; Oost-Java Rubber: 270, 268¹/₈; R'dam Tapanoeli: 97¹/₄, 100; Serbadjadi: 178¹/₂, 188³/₄; Sumatra Caoutchouc: 160¹/₈, 166; Sumatra Rubber: 178, 186³/₄; Ver. Ind. Cultuur Ond.: 127¹/₄, 131; International Rubber 11³/₁₆, 11¹/₄.

Ook de *tabak*markt was vast, ten deele in verband met de stemming voor rubberaandelen. Vooral aandelen De Oostkust en Senembah hebben van een gunstige tendenz blijk gegeven, doch ook de overige Sumatrasoorten zijn niet sterk achter gebleven. Arendsburg: 658; Besoeki Tabak Mij.: 530;

INDUSTRIEELLE DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM

LONDEN

BERLIJN

PARIJS

KOPENHAGEN

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL / 25.000.000.—

VOLGESTORT GEPLAATST EN RESERVES / 12.900.000.—

Financiering van den afzet van industriële producten.

Deli Batavia: 525³/₄, 528¹/₂; Deli Mij.: 435¹/₂, 439⁷/₈; Ngoepit: 370; Oostkust: 177¹/₂, 183¹/₂; Senembah: 514¹/₂, 520³/₄.

Suikerandeelen bleven vrijwel onbewogen. Er is weinig omgegaan en in vele gevallen kon niet eens een notering worden bereikt. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 152, 154; H. V. A.: 676¹/₂, 679¹/₂; Javasche Cultuur Mij.: 369, 367; Ned. Ind. Suiker Unie: 239¹/₂, 238¹/₂; Pagottan: 250; Tjoroeng Lestari: 203¹/₄, 200¹/₂; Tjoekei: 475 (ex div. ad 20 %).

Scheepvaartandeelen waren onregelmatig; tegenover kleine verbeteringen voor sommige soorten stond hier en daar een lichte afbrokkeling. Van veel beteekenis waren de variaties echter niet. Holland-Amerika Lijn: 82¹/₂; Java-China-Japan Lijn: 147¹/₂, 147¹/₄; Kon. Ned. St. Mij.: 98, 96; Ned. Scheepvaart Unie: 216³/₄, 218¹/₂; Stoomvaart Mij. Nederland: 208.

De afdeling voor *bankaandelen* was stil en nagenoeg onveranderd. Amsterdamsche Bank: 188⁵/₈, 188; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 64, 63; Incasso Bank: 125¹/₂; Javasche Bank: 315; Koloniale Bank: 236¹/₄; Ned. Ind. Handelsbank: 160¹/₄; Ned. Handel Mij. (C. v. A.): 170³/₄, 170¹/₂; Robaver: 105¹/₄; Twentsche Bank: 142.

De *Amerikaansche markt* bleef vast, in overeenstemming met Wallstreet. Anaconda Copper: 219³/₄, 227¹/₄; Studebaker 75²⁷/₃₂, 74⁷/₈; U.S. Leather: 34, 33³/₈; U.S. Steel Corp.: 156¹⁵/₁₆, 159¹/₄; Atch. Topeca 194¹/₄ (ex claim ad f 55), 195³/₄; Baltimore & Ohio 120, 121¹/₂; Erie: 68³/₄, 70¹/₈; Missouri Kansas Texas 51³/₄, 52¹/₂; Union Pac. Cy.: 214, 215; Wabash Railway: 74³/₁₆, 74⁵/₈.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

2 Januari 1929.

Ook deze week weder heeft de graanmarkt den invloed onderhouden van de feestdagen, doch zoo kleurloos als de vorige week is zij ditmaal niet geweest. Er is namelijk in Noord-Amerika nogal eenige prijsverlaging ingetreden. Tegen den van het Zuidelijk halfrond uitgaanden druk zijn de markten van de Vereenigde Staten en Canada namelijk niet verder bestand geweest. Zoowel in Argentinië als in Australië gaat het oogsten onder zeer goede omstandigheden voort en het ziet er naar uit, dat in beide landen de zeer gunstige verwachtingen geheel zullen worden vervuld. Het dringende aanbod van nieuwe Plata-tarwe heeft echter in Europa slechts in zeer beperkte mate tot koopen uitgelokt en vooral ook de steeds lagere prijzen, waartoe oude Plata-tarwe wordt aangeboden, waarvan blijkbaar de voorraad nog vrij aanzienlijk is, hebben de markt gedrukt. De tarweprijzen aan de Argentijnsche termijnmarkten zijn dan ook in den loop der week geleidelijk gedaald in verband met den grooten oogst en den geringen Europeeschen kooplust. Meer belangstelling dan voor Plata-tarwe viel in Engeland en ook op het vasteland te constateeren voor Canadeesche tarwe, welke in de lagere grades in de tweede helft der week in wat meerdere mate werd gekocht. Vooral toen ten slotte de tarwepool in overeenstemming met prijsdaling aan de termijnmarkt te Winnipeg haar prijzen aanzienlijk verlaagde, heeft een uitbreiding der zaken naar het vasteland plaats gevonden. Duitsland kocht namelijk op den laatsten dag van het jaar nog flinke hoeveelheden Canadeesche tarwe ter verscheping in het voorjaar en den voorzomer. Voor spoedige posities blijft ook in Duitsland de vraag slecht wegens den onbevredigenden afzet van meel, maar op latere levering is die vraag blijkbaar niet zoo slecht en de beste dekking daartegen wordt gevonden in de lagere Canadeesche grades, waarvan speciaal No. 5 in Duitsland gekocht werd. Plata-tarwe op zoo late verscheping is moeilijk te krijgen en in de spoedigste posities zijn koopers zeer schaarsch. In de West-Europeesche havens zijn de voorraden den laatsten tijd weder aanzienlijk toegenomen. De wereldverschepingen zijn overigens deze week niet groot geweest, omdat uit Noord-Amerika slechts weinig werd afgeladen. Zeer veel tarwe is weliswaar uit Argentinië verscheept, doch het totaal

was slechts van zeer matigen omvang, zoodat de naar Europa onderweg zijnde hoeveelheden eenige verdere vermindering hebben ondergaan. Zij bedroegen op 29 December 6.1 miljoen quarters, hetgeen echter veel meer is dan in het vorige jaar om dezen tijd, toen 4,8 miljoen quarters onderweg waren. Bij de groote voorraden, welke in de exportlanden aanwezig zijn, maakt echter eenige vermindering in den zeilenden voorraad aan de Europeesche markt weinig verschil uit, en ook de iets verbeterde vraag voor spoedige Manitoba's in Engeland heeft prijsdaling aan de termijnmarkt te Winnipeg als gevolg van onvoldoenden afzet niet kunnen tegenhouden. De markt sloot op 31 December ³/₄ à 1¹/₂ dollarcent per 60 lbs. lager dan op den 22sten.

Evenmin is een prijshoudende stemming te Chicago het gevolg geweest van de vermindering tegenover het vorige jaar van den uitzaai van wintertarwe in de Vereenigde Staten. De uitgezaaide oppervlakte wordt geraamd op 43 miljoen acres tegen bijna 48 miljoen in het vorige jaar. Dat deze eerste rapporten omtrent den uitzaai echter niet van groote beteekenis zijn voor een beoordeeling van de mogelijke resultaten van den oogst, blijkt wel uit het feit, dat in het vorige jaar ten gevolge van groot winterverlies slechts geogst is van 36,2 miljoen acres, terwijl in 1926 bij een uitzaai van 41,8 miljoen acres van bijna 38 miljoen kon worden geogst. De prijsdaling heeft aan de termijnmarkt te Chicago in den loop der week ongeveer 2 dollarcent per 60 lbs. bedragen.

Eenige aandacht wordt tegenwoordig aan de tarwemarkt weder gewijd aan Rusland, nu daar onlangs een oogstraming bekend is gemaakt, volgens welke dit jaar in Rusland 16 miljoen quarters tarwe en rogge minder zijn geogst dan in het vorige jaar. Men denkt dus weder meer aan de mogelijkheid van Russischen import, doch tot nog toe is van maatregelen daartoe niets gebleken. Van meer beteekenis blijven nog steeds de wereldverschepingen naar niet-Europeesche destinaties. Van zaken naar Britsch-Indië bleek deze week niets, doch Japan en China deden weder inkoop van Australische tarwe. Er is ook weder veel tarwe naar niet-Europeesche invoerlanden verscheept, zoodat het totaal sedert 1 Augustus nu 7,7 miljoen quarters bedraagt tegen 4,3 miljoen in denzelfden tijd van het vorige jaar.

Voor rogge is de markt nog altijd zeer stil. Van zaken in nieuwe Argentijnsche rogge hoort men nauwelijks en ook Noord-Amerikaansche rogge wordt naar Europa zooged als niet verhandeld. Aan de markt te Chicago hebben de roggeprijzen zich aanvankelijk beter kunnen handhaven dan die van tarwe, doch op 31 December was de markt flauwer en zij sloot voor Maart ³/₄ dollarcent per 56 lbs. lager dan een week te voren.

Voor maïs blijft de vraag nog altijd teleurstellend en in Engeland wordt dat voornamelijk geweten aan het zachte weder. Evenzeer mag bij voortduring als oorzaak van de slechte vraag naar maïs ook het ruime aanbod van goedkoopere gerst uit Noord-Amerika worden gerekend, alsmede de lage prijzen van broodgraan. Verschepingen van maïs uit Argentinië blijven zich den laatsten tijd vrijwel op hetzelfde matige peil handhaven, doch van Noord-Amerika is slechts weinig afgeladen en de naar Europa onderweg zijnde hoeveelheid onderging daardoor verdere vermindering. Zij bedroeg op 29 December iets minder dan 3 miljoen quarters tegen ruim 4 miljoen op denzelfden tijd van het vorige jaar. Verbetering der vraag heeft echter die afname van den zeilenden voorraad tot nog toe niet teweeg gebracht. Plata-maïs blijft in spoedige posities nog altijd beneden Argentijnsche prijzen en de partijen, welke in Europeesche havens aankomen, vinden in vele gevallen slechts zeer moeilijk plaatsing, hetgeen gedeeltelijk het gevolg is van de onbetrouwbaarheid der kwaliteit. Noord-Amerikaansche maïs werd naar Engeland deze week vrij geregeld verkocht, doch in Nederland wordt de markt beheerscht door het aanbod van wederverkoopt beneden Amerikaansche pariteit. Van tijd tot tijd werden ook nu weder vroeger uit Amerika gekochte partijen daarheen terugverkocht. Vaste markten te Chicago

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	23/29 Dec. 1928	Sedert 1 Jan. 1928	Overeenk. tijdvak 1927	23/29 Dec. 1928	Sedert 1 Jan. 1928	Overeenk. tijdvak 1927	1928	1927
Tarwe	27.270	2.180.510	2.231.700	3.354	74.988	43.124	2.255.498	2.274.824
Rogge	3.253	209.096	385.887	—	—	743	209.096	386.630
Boekweit	377	18.002	25.087	—	50	67	18.052	25.154
Maïs	20.587	1.038.955	1.372.842	5.563	218.117	253.519	1.257.072	1.626.361
Gerst	9.831	576.658	473.418	819	15.963	19.048	592.621	492.466
Haver	2.762	194.987	205.861	—	715	3.094	195.702	208.955
Lijnzaad	2.750	196.810	258.511	15.828	387.425	256.052	584.235	514.563
Lijnkoek	6.587	194.739	194.559	—	1.184	—	195.923	194.559
Tarwemeel	1.501	111.143	131.637	43	36.893	46.600	148.036	178.237
Andere meelsoorten	556	13.378	13.720	—	—	—	13.378	13.720

suiker prijshoudend tot vast en trokken noteeringen over alle linies ongeveer $\frac{1}{4}$ aan.

Hier te lande fluctueerden de noteeringen op de termijnmarkt bijna niet. De interesse en omzet bleven zeer beperkt en prijzen bewogen zich tusschen $\frac{13}{8}$ — $\frac{5}{8}$ voor December; $\frac{13\frac{1}{2}}{4}$ — $\frac{3}{4}$ voor Mrt.; $\frac{13\frac{3}{4}}{4}$ — $\frac{1}{4}$ voor Mei en $\frac{14}{8}$ — $\frac{3}{8}$ voor Aug., op welke prijzen de markt ook sloot. De omzet bedroeg 600 tons.

KATOEN.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '28 tot 21 Dec. '28	Overeenkomstige periode	
		1927	1926
Ontvangsten Gulf-Havens.	6727	5953	8380
" Atlant.Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1013	532	1315
" " 't Vasteland etc.	2636	2645	3182
" " Japan.....	864	588	729

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	21 Dec. '28	Overeenkomstig tijdstip	
		1927	1926
Amerik. havens.....	2327	2586	2999
Binnenland	1232	1311	1559
New York	37	212	133
New Orleans	358	520	652
Liverpool	482	566	814

KOFFIE.

Ook sedert het laatste Overzicht bleef de markt vast gestemd naar aanleiding van een verdere verhooging van ongeveer 1/- per cwt. der vraagprijzen te Santos. Rio bleef met de kost- en vracht-aanbiedingen dooreengenomen onveranderd, doch Nederlandsch-Indië was met Palembang Robusta weder ongeveer $\frac{1}{2}$ ct. per $\frac{1}{2}$ K.G. hooger, waartegenover de prijzen der andere ongewasschen Robusta-soorten en van Robusta W.I.B. f.a.q. onveranderd bleven tegen een week geleden.

De termijnmarkten liepen onder den invloed van de houding

van Santos nog verder op en ten onzent bedraagt het prijsverschil met 27 December thans $\frac{3}{4}$ à $\frac{7}{8}$ ct. per $\frac{1}{2}$ K.G.

De loco-markt was tengevolge van de feestdagen vrij stil; alleen naar Robusta was goede vraag tot oploope prijzen, al waren deze dan ook nog altijd beduidend onder die van het productieland. De officieele loco-noteeringen bleven onveranderd $61\frac{1}{2}$ ct. per $\frac{1}{2}$ K.G. voor Superior Santos en $51\frac{1}{2}$ ct. voor Rubosta.

Omtrent den volgenden Braziel-oogst werd telegrafisch bericht ontvangen uit Rio, dat de uitvoer-hoeveelheid voor deze haven thans officieel geschat wordt op 3.750.000 balen. Ook de ramingen van den volgenden Santos-oogst waren in den laatsten tijd over het algemeen genomen iets lager dan die van een maand geleden, toen gesproken werd van 14 à 15 miljoen balen. Wat den loopenden oogst betreft, zoo wordt thans, op grond van de hoeveelheid, die tot nu toe in dit seizoen door de plantages is afgeleverd, Santos geschat op 6.250.000 balen en Rio op 2.500.000 balen.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op promte verscheping zijn thans ongeveer 102/- à 104/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 105/- à 107/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 78/6 à 79/-.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogmerk:

Palembang Robusta, Januari-verscheping, 41 ct.; Mandheling Robusta, Januari-verscheping, 44 ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, Januari-verscheping, 53 ct.; alles per $\frac{1}{2}$ K.G., cif., uitgeleverd gewicht, netto contant.

De slot-noteeringen te New York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Maart	Mei	Sept.	Dec.
31 Dec.	\$ 15,69	\$ 14,92	\$ 13,90	\$ 13,60
26 "	" 15,20	" 14,45	" 13,55	" 13,09
17 "	" 14,60	" 13,93	" 13,—	" —,—
10 "	" 14,40	" 13,68	" 12,75	" —,—

Rotterdam, 2 Januari 1929.

COPRA.

In het begin der afgelopen week was de markt vaster, hoofdzakelijk ten gevolge van dekkingen van „shorts". Het slot was echter wat kalmer, daar Indië met veel offerten aan de markt is.

GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

TIN	KATOEN	WOL	WOL	RUBBER ⁴⁾	SUIKER	KOFFIE	THEE	Indexcijfer	Indexcijfer
coprijzen	for Middling	gekamde	gekamde	Standaard	Witte kristal-	Robusta	Aff. N.-I. theev.	v/h. Centr. B.	van The
enden per	locoprijzen	Australische,	Australische,	Ribbed Smoked	suiker loco	Locoprijzen	A'dam gem. pr.	v. d. Stat.,	Eco omist,
ing. ton	New York	Merino, 64's Av.	Crossbred Colonial	Sheets	R'dam/A'dam.	Rotterdam	Java- en Suma-	herleid	herleid
	per lb.	locos Bradford	Carded,	loco Londen	per 100 K.G.	per $\frac{1}{2}$ K.G.	rathee p. $\frac{1}{2}$ KG.	van 1913 = 100	van 1913 = 100
		per lb.	50's Av. loco	per lb.				tot 1925 = 100	tot 1925 = 100
			Bradford per lb.						
%	\$ cts.	%	pence	Sh.	fl.	cts.	cts.	%	%
171-	100,0	100,0	55,00	100,0	18,75	100,0	84,5	100,0	100,0
108,2	20,75	89,2	48,75	88,6	3,4,25	113,0	93,7	103,5	122,5
109,3	20,55	88,4	46,50	84,5	2,7,625	88,8	91,3	58	94,5
141-	109,1	83,4	47,50	86,4	2,5,125	81,8	87,3	57,25	93,3
196	108,1	82,1	47,50	86,4	2,1,25	70,9	87,3	54,25	88,4
146	102,6	81,2	47,50	86,4	1,10,5	63,2	88,0	55	89,6
136	102,6	81,2	47,50	86,4	24,00	81,4	87,3	56	91,2
108,2	18,80	80,9	47,50	86,4	18,375	57,5	88,7	56	91,2
106	112,5	79,3	47,75	86,8	17,625	7,5	89,3	57	92,9
196	117,6	74,3	48,75	88,6	18,125	56,5	87,3	57,75	94,1
146	120,2	57,0	47,50	86,4	18,875	58,6	92,0	57,25	93,3
117,7	12,90	55,5	44,75	81,4	1,8	56,1	95,3	87,2	89,5
117,3	12,60	54,2	44,75	81,4	1,6,5	51,9	104,7	84,1	85,25
36	114,4	57,5	45,00	81,8	1,6,5	51,9	116,7	81,5	79,25
118,2	14,15	60,6	46,25	84,1	1,7,375	54,4	117,3	81,5	71
119,4	14,25	61,3	47,75	86,8	1,7,125	53,7	112,7	79,4	71,25
116,1	14,75	63,4	47,50	86,4	1,7,125	53,7	110,0	78,2	70
112,9	16,15	69,5	47,00	85,5	1,8,25	55,8	108,0	78,2	72,25
113,2	16,85	72,7	47,25	85,9	1,7,875	55,8	108,0	76,6	86,5
110,7	17,90	77,0	48,50	88,2	1,7,75	55,4	108,0	76,6	86,5
111,5	19,70	84,7	48,50	88,2	1,6	50,5	98,0	76,6	81,25
109,8	22,05	94,4	50,00	90,9	1,4,75	47,0	99,3	76,6	84
100,9	20,65	88,8	50,25	91,4	1,5,25	40,8	98,7	73,9	—
100,9	20,25	87,1	52,25	95,0	1,4,25	45,6	95,3	72,1	94,5
101,8	19,70	84,7	51,50	93,6	1,4,375	46,0	90,0	73,7	93
101,8	19,25	82,8	53,00	96,4	1,6,5	51,9	46	74,9	96
106	89,2	78,9	54,75	99,5	1,7,75	54,0	46	74,9	96
176	89,3	83,2	55,00	100,0	1,7,375	54,0	46	74,9	96
106	89,5	88,8	54,50	99,1	1,3,75	44,2	46	74,9	96
136	88,1	92,7	54,25	98,6	1,0,75	35,8	46	74,9	96
106	83,4	91,8	55,50	100,9	1,11,9	26,3	46	76,6	79
109	80,9	93,5	53,00	96,4	1,9,375	26,3	46	76,6	74,25
109	80,9	93,0	51,75	94,1	1,9	25,3	46	76,6	74,25
109	81,9	95,5	53,00	96,4	1,7,75	26,0	46	76,6	74,25
109	84,8	98,5	53,00	96,4	1,7,375	26,0	46	76,6	74,25
106	88,8	99,0	54,75	99,5	1,7,375	26,0	46	76,6	74,25
26	92,3	20,40 ⁶⁾	87,7 ⁸⁾	47,00 ¹⁰⁾	85,5 ¹⁰⁾	23,25 ¹⁰⁾	95,8 ¹⁰⁾	86,4	73
26	86,3	20,50 ⁷⁾	88,2 ⁷⁾	46,00 ¹¹⁾	83,6 ¹¹⁾	27,75 ¹¹⁾	94,1 ¹¹⁾	86,4	75,75
26	85,8	20,40 ⁸⁾	87,7 ⁸⁾	46,00 ¹²⁾	83,6 ¹²⁾	24,00 ¹²⁾	94,9 ¹²⁾	86,4	76,5
26	85,6	20,55 ⁹⁾	88,4 ⁹⁾	46,50 ¹³⁾	84,5 ¹³⁾	28,00 ¹³⁾	94,9 ¹³⁾	86,4	76,5

1) Officieele noteeringswijze (Jan. 1928). 2) = Malting vóór de invoering van de huidige offic. noteeringswijze (Jan. 1928). 3) Jaar- en maandgemiddelden afgerond op $\frac{1}{8}$ pence. 4) 4 Dec. 5) 7 Dec. 6) 14 Dec. 7) 21 Dec. 8) 28 Dec. 9) 6 Dec. 10) 13 Dec. 11) 20 Dec. 12) 27 Dec.

De slot-noteringen zijn:

Nederl. Indische fms. aflad.	Dec./Jan.	f 29 ¹ / ₈
" " " "	Jan./Feb.	" 29 ¹ / ₈
" " " "	Feb./Mrt.	" 29 ¹ / ₈

IJZER.

Over 't algemeen bleef de toestand op de ruwijzermarkt, zoowel op het Continent, als in Cleveland in de afgelopen veertien dagen ongewijzigd.

Het O.S.P.M. (Frankrijk) zal voor Januari geen verandering in de prijzen brengen. Het Westeuropeesch gieterij-ijzerkartel handhaafde de exportprijzen. Alleen die voor Zwitserland werd verhoogd van 86 tot 90 Zw. frs., franco Bazel, unverzollt. De binnenlandsche prijs voor gieterijijzer no 3 blijft gedurende Januari en Februari 590.600 frs., franco Belgische grens. Dit staat in verband met het eindelijk tot stand komen van een verkoopkantoor voor de Belgische markt, dat op 1 Maart zijn werkzaamheden zal beginnen. De staalmarkt is slap, zooals gewoonlijk tegen het einde van het jaar.

STEENKOLEN.

Gedurende de afgelopen berichtperiode is er niets van eenig belang op de verschillende kolenmarkten te rapporteeren. De betrekkelijk hooge zeevrachten zijn een hinderpaal voor de exportbedrijvigheid, omdat andere gebieden, die dicht bij de verbruikslanden liggen, daardoor een kans krijgen. Zoo worden op het oogenblik in Griekenland en in de Middellandsche zeehavens Donetzkolen gepousseerd bij consumenten, die gewend zijn, Cardiff- of Westfaalsche kolen te gebruiken.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	f 9.80
Durham Ongezeefde	" 10.50
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	" 12.40
Schotsche Gezeefde (Prime Lothians)	" 10.75
Yorkshire gewasschen Doubles	" 12.—
Westfaalsche Vetsfönder	" 13.75
" Vetsstukken	" 15.—
" Smeenootjes	" 14.50
" Gasvlamsfönder	" 13.75
" Gietcokes	" 16.75
Hollandsche Eierbriketten	" 14.50

alles per ton van 1.000 K.G., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Ongezeefde bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f10.05 Markt prijshoudend.

Rotterdam, 2 Januari 1929.

RIJNVAART.

Week van 16 t/m. 22 en van 23 t/m. 29 December 1928.

In de algemeene situatie kwam geen wijziging. De vraag naar scheepsruimte, welke overvloedig beschikbaar was, bleef gering. De vrachten ondergingen geen verandering. Ertsvracht bleef genoteerd op f 0.40 en f 0.50 met $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ lostijd, naar Mannheim ca. f 1.— per last. Het sleeploon varieerde in de week van 16.12 t/m. 22.12 tusschen het 45 ct. en 60 cts. tarief en in de week van 23.12 tot 29.12 tusschen het 60 cts. en 55 cents tarief. De waterstand bleef tot 27 December voortdurend vallend, daarna trad wederom een beduidende was in. Zoowel naar den Bovenrijn als naar den Benedenrijn wordt op het oogenblik op vollen diepgang afgeladen.

In de Ruhrhavens bleef de toestand eveneens ongewijzigd. De vracht voor Exportkolen bleef Mk. 1.20 per ton inclusief sleepen.

ONTVANGEN:

Die Arbeidsvraagstuk van Zuid-Afrika door Dr. J. H. Botha. Amsterdam z. j.; H. J. Paris.

De Loterijwet 1905 met hare wijziging inzake premie-leeningen (bij de wet van 23 Juni 1925, St.bl. No. 242) met de overgangs- en uitvoeringsvoorschriften door Dr. Jan R. van Angeren, Hoofdcammies bij het Departement van Justitie. Alphen aan den Rijn 1928; N. Samsom.

Practische sociologie; Deel I: Sociale opvoeding (De mensch in dienst der maatschappij) door J. H. F. Kohlbrugge. Tweede druk. Groningen/Den Haag 1928; J. B. Wolters' U.-M.

Verslagen van landbouwkundige onderzoekingen der Rijkslandbouwproefstations. No. XXXIII. Departement van Binnenlandsche Zaken en Landbouw. Directie van den Landbouw. 's-Gravenhage 1928; Algemeene Landsdrukkerij.

Het Wetboek van strafrecht en het Wetboek van strafvordering (met verwijzingen, invoeringsbepalingen, uitvoeringsvoorschriften en een algemeen alphabetisch register), uitgegeven onder toezicht van Mr. Dr. J. Donner en Prof. Mr. J. V. van Dijk. Tweede, vermeerderde druk. Alphen aan den Rijn 1928; N. Samsom.

De financieele verhouding tusschen rijk en gemeenten door Dr. F. M. Wibaut, oud-wethouder van financiën der gemeente Amsterdam. Amsterdam 1928; N.V. „Ontwikkeling”.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Political Science Quarterly. — New York, September 1928.

W. L. Langer, Russia, the Straits question and the origins of the Balkan League, 1908—1912; *W. L. Westermann*, On inland transportation and communication in antiquity; *L. W. Cooper*, The American Federation of Labor and the intellectuals; *R. T. Bly*, Land income.

Weltwirtschaftliches Archiv. — Jena, Juli 1928.

W. Sombart, Produktivität; *Fr. A. v. Hayek*, Das intertemporale Gleichgewichtssystem der Preise und die Bewegungen des „Geldwertes”; *Fr. Burckhardt*, Entwicklungsgeschichte der monetären Konjunkturtheorie; *K. Diehl*, Über Cassels System der theoretischen Sozialökonomie. II; *M. Pappenheim*, Zwangsversicherung der Seeschiffspassagiere und Haftung der Reeder für Personenschäden; *J. P. Ghertschuk*, Die Ermittlung der Werterhöhung in der Produktionsstatistik. Ihr theoretischer und praktischer Sinn; *G. Colm*, Bemerkungen zu dem verstehenden Aufsatz von Ghertschuk.

De Naamlooze Vennootschap. — Amsterdam, 15 Augustus 1928.

Prof. Mr. E. J. J. v. d. Heijden, Mislukte kapitaalsvermindering; *Prof. J. G. Ch. Volmer*, Balanspublicatie van besloten en familievennootschappen; *M. J. H. Smeets*, Toepassing van de Wet op de Inkomstenbelasting op effecten, behoorende tot de activa van eene onderneming; *C. J. J. Janssen*, Toepassing van de vrijstellingen der artikelen 8 t.m. 10 der Ordonnantie op de Vennootschapsbelasting 1925, bij samenvallen met de toepassing van artikel 7; *Mr. A. Wolfsbergen*, De nationaliteit der Naamlooze Vennootschap; *Dr. G. W. M. Huysmans*, Financieel-economische beschouwingen uit de practijk voor Directeuren van N.V.-schappen. De rente in rekening-courant; *A. Venverloo*, De waarde van een claim Nederlandsch-Indische Gas-Maatschappij; *Drs. O. Bakker*, De monopolistische positie van enkele takken der Nederlandsche nijverheid op de binnenlandsche markt I.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.**Bedrijfsleven en de strijd tegen de Armoede in Nederland**

door Dr. CH. A. VAN MANEN.

Prijs ingenaaid f 3,—. Gebonden f 4.75.

Voor leden der Vereeniging en geabonneerden op het Weekblad wordt dit werk beschikbaar gesteld tegen den prijs van f 2,50 ingenaaid en f 4,— gebonden.

Bestellingen richt men tot het Secretariaat van het Instituut, Pieter de Hooghweg 122, onder gelijktijdige remise per postwissel of op postchèque en girorekening No. 8408, Rotterdam.